Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.

V.b.b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX. Celovec, petek, 27. avgust 1954 Štev. 34 (644)

„Uspešni neuspeh" v Bruslju

Konferenca zunanjih ministrov Francije, Italije, Zapadne Nemčije, Belgije, Holandske in Luxemburga v Bruslju, na kateri so obravnavali francoske predloge za spremembo besedila pogodbe o Evropski obrambni skupnosti, je bila po večkratnem podaljšanju končana v nedeljo popoldne. Zadnja seja zunanjih ministrov je trajala le nekaj minut in je bila posvečena odobritvi uradnega komunikeja o konferenci.

V uradnem komunikeju o zaključku konference ugotavljajo, da kljub dolgotrajni razpravi predstavniki šestih vlad niso bili v stanu doseči sporazuma o spremembah k pogodbi o EOS, ki bi bile potrebne po mnenju francoske vlade. Dalje je rečeno v komunikeju, da predstavniki šestih vlad ugotavljajo, da so ostali glavni cilji njihove evropske politike nespremenjeni in sicer: okrepitev evropskega sodelovanja, da bi zaščitili Zapadno Evropo pred silami, ki ji grozijo; preprečitev nevtralizacije Nemčije in prispevanje k njeni združitvi; stremljenje, da se Nemčija vključi v skupno obrambo ter v politično in gospodarsko integracijo Zapada.

Med zasedanjem konference je večkrat prišlo do dramatičnih zaostritev in je položaj moral vsakokrat reševati belgijski zunanji minister Paul Henry Spaak, ki je igral posredovalca med francoskim stališčem in dejansko ameriško koncepcijo, ki so jo v bistvu zastopali predstavniki vseh ostalih držav na konferenci (v konferenčni stavbi se je namreč ves čas nahajal tudi ameriški posebni veleposlanik Bruce, da bi dirigiral potek konference). Spaakovo posredovanje je sicer privedlo do manjših, a za Mendes-Francea povsem nezadostnih koncesij s strani zlasti Nemčije, pa tudi ostalih partnerjev EOS. Zato se je konferenca izjalovila in končala uradno brez uspeha. Kot edini uspeh smatrajo le zaključno sporočilo, ki zagotavlja kljub neuspehu nespremenjene skupne cilje udeleženih držav.

Čeprav Bruseljska konferenca ni privedla do sporazuma in je na njej padla več ali manj usodna odločitev proti pogodbi o Evropski obrambni skupnosti, je zadevo treba videti tudi z druge plati. Tako v Franciji kakor v Zapadni Nemčiji so namreč napredne sile bile proti uresničitvi Evropske obrambne skupnosti v obliki, kakršno je predvideval obravnavani osnutek pogodbe. To so potrjevali francoski predlogi za spremembo pogodbe prav tako kakor stališče zapadnonemških socialistov, ki so mnenja, da bi taka Evropska obrambna skupnost na eni strani okrnila nemško enakopravnost, na drugi strani pa lahko močno škodovala stremljenjem in izgledom za čimprejšnjo združitev Nemčije. Čeprav torej govorijo, da je Mendes-France v Bruslju doživel hud udarec, ker so se vsi partnerji Evropske obrambne skupnosti znašli na isti liniji proti njegovim predlogom, da ni mogel prodreti niti z eno spremembo in čeprav ni uspela tudi ne ameriško-zapadnonemška koncepcija pogodbe, to se pravi, da je doživela poraz tudi ameriška in Adenauerjeva tako imenovana evropska politika, — je bil bruseljski neuspeh vendarle uspešen s stališča naprednih, socialističnih sil v obeh glavnih državah-partnerjih zamišljene Evropske obrambne skupnosti, v Franciji in Zapadni Nemčiji.

Nekateri optimisti v zapadnih političnih krogih sicer še vedno upajo, da bo francoski parlament kljub temu sprejel pogodbo o EOS, vendar se je francoski ministrski predsednik že odločil, ker ne vidi takih perspektiv pred seboj, da tozadevno glasovanje ne bo povezal z zaupnico, da njegovi vladi ob zelo verjetni odklonitvi EOS po francoskem parlamentu ne bi bilo treba odstopiti.

Za Evropsko obrambno skupnost ni več mnogo izgledov

Takoj po zaključku konference v Bruslju se je francoski ministrski predsednik, ne da bi se bil vrnil v Pariz, podal v London na sestanek z britanskim

Zapadnonemški kancler Adenauer

premierom Churchillom. Sestanka se je udeležil tudi zunanji minister Eden, ki je zaradi tega prekinil svoj dopust na Koroškem.

Po poročilih iz diplomatskih krogov je bilo na sestanku govora o tem, naj bi francoski ministrski predsednik poskusil ukreniti vse, da bi le že prišlo do ratifikacije pogodbe o Evropski obrambni skupnosti. Mendes-France s svoje strani pa si je prizadeval prikleniti Veliko Britanijo tesneje na EOS, kar pa le-ta odklanja.

V zapadnih vladnih krogih sedaj razpravljajo o drugih možnostih, kako priti do učinkovitega obrambnega sistema, če Francija — kar je zelo verjetno — pogodbe o Evropski obrambni skupnosti na svojem prihodnjem zasedanju ne bi ratificirala. Zlasti vlada v ZDA in Veliki Britaniji mnenje, da je tedaj potrebno takoj dati Zapadni Nemčiji popolno suverenost in jo pritegniti v Severnoatlantski pakt. To alternativo niti ne izključujejo tudi v Franciji, le da želijo iz suverenosti izvzeti vprašanje oborožitve odnosno bi morala Franciji biti dana možnost, da nemško oborožitev v okviru Atlantskega pakta nadzoruje.

Socialisti v vseh zapadnih državah, pa tudi nekateri drugi krogi se zavzemajo za snovanje velike koalicije za obrambo Evrope, v katero naj bi bile vključene tudi vojske Velike Britanije, ter vojske skandinavskih in balkanskih držav.

Na splošno pa sedaj ves svet čaka na razpravo o Evropski obrambni skupnosti v francoskem parlamentu, ki se bo jutri, v soboto dne 28. t. m. začela. Podlaga tej razpravi bo predlog zunanjepolitičnega odbora, naj parlament pogodbo o EOS odkloni. Ministrski predsednik Mendes-

Predsednik francoske vlade Mendes-France

France bo podal samo točno poročilo o vseh dogodkih zadnjih dni v tej zvezi in se ne bo postavil niti za niti proti ratifikaciji.

Ciprsko ljudstvo naj bi samo odločalo o svoji usodi

Vprašanje sredozemskega otoka Ciper postaja vedno bolj zamotano in nepregledno, hkrati pa tudi že krvavo, kajti po Grčiji so se začele demonstracije za priključitev otoka h Grčiji, ki so zahtevale že večje število ranjenih. V Atenah se je kakih 100.000 demonstrantov skušalo prebiti do britanskega veleposlaništva, pri čemer je prišlo do spopadov med demonstranti in policijo. Tudi na otoku Kritu so demonstranti izpričali svoje nesimpatije do Britancev odnosno njihove politike ter je v času demonstracije prišlo na vrtu britanskega konzulata v Kanei do eksplozije, zaradi katere je britanski veleposlanik v Grčiji Marles Peak protestiral v grškem zunanjem ministrstvu.

Grška vlada je pred dnevi predložila Organizaciji združenih narodov tudi uradno zahtevo po Cipru, o kateri je grški zunanji minister Stefano Stefanopulos izjavil, da ne dvomi, da bo poziv globoko odjeknil na generalni skupščini OZN. Izrazil je tudi mnenje, naj bi generalna skupščina OZN izbrala najbolj primerno sredstvo, da bi se prebivalstvo Cipra svobodno izreklo o svoji bodočnosti.

Da drugi strani pa Velika Britanija, ki je trenutno lastnik Cipra, slej ko prej vztraja pri stališču, da OZN naj ne bi razpravljala o tem vprašanju ker da je izključno notranja zadeva Britancev. Čeprav so v Londonu odločni v stališču, da se Ciper ne more dodeliti Grčiji, pa londonski tisk kljub temu že priznava, da bo z britanske strani vseeno treba nekaj podvzeti, da bi se omilil britansko-grški spor glede Cipra.

Ciper vzbuja zanimanje tudi pri svoječasnem lastniku — Turčiji, kjer pravijo, da bi morali Ciper v primeru, da bi prišlo do kakšne spremembe v lastništvu, vrniti Turčiji. V ostalem pa izgleda, da bi bili v Turčiji bolj navdušeni za to, da ostane Ciper v britanski oblasti kot da bi ga priključili Grčiji. To stališče zavzema vsaj del tiska, ki meni, da OZN ne sme dovoliti nikakršnega vmešavanja v britanske notranje zadeve.

Pred konferenco o azijski obrambni skupnosti

Ko so na ženevski konferenci naleteli na težkoče, ki so povzročile prekinitev razgovorov, je nedvomno igralo pomembno vlogo vprašanje nameravane ustanovitve obrambne skupnosti za jugovzhodno Azijo, saj je ministrski predsednik in zunanji minister LR Kitajske Ču En Laj ta predvideni pakt ocenil kot direktno grožnjo Kitajski. Kitajsko pojmovanje seveda ni moglo omajati odločnosti predvsem na strani Angležev, marveč so skupno z ostalima zapadnima velesilama nadaljevali priprave za konferenco, na kateri bi razpravljali o tem problemu ter so se končno odločili za 6. september, ko se bodo na Filipinih začeli tostranski razgovori med osmimi prizadetimi državami.

Na odločnost Zapada je Kitajska odgovorila s tem, da je napovedala osvoboditev Formoze, kar je zlasti v Londonu povzročilo nekakšno zaskrbljenost, ker se bojijo, da bi vsled kitajske intervencije na Formozi povzročena negotovost tamkajšnjega Čangkajškovega režima mogla dovesti tudi do kakšnih nesoglasij med Anglijo in Ameriko. V Londonu namreč sodijo, da bi Ču En Lajeva grožnja o pohodu na Formozo lahko pomenila uvod v hladno vojno na Daljnem vzhodu, kar bi nedvomno ustvarilo popolnoma nov položaj, to še tem bolj, ker so v Pekingu mnenja, da bi organiziranje pakta za jugovzhodno Azijo lahko privedlo v negotovost vprašanje sporazuma o premirju v Indokini. Zato pa je angleški zunanji minister Anthony Eden že v Ženevi skušal svojega kolego Ču En Laja prepričati, da za Kitajsko nameravani pakt nikakor ni nevaren in da se tudi pokrajini Laos in Kambodža, za katerih usodo je Kitajska s tem v zvezi očitno najbolj zaskrbljena, ne bosta smeli vključiti v novi obrambni pakt, čeprav je ravno glede tega vprašanja Francija nekoliko drugačnega mišljenja.

Priprave za konferenco na Filipinih trajajo že več mesecev, kljub temu pa še vedno niso prišli do sporazuma glede pomena in obsega nameravanega pakta, marveč nasprotno sodijo, da bo ravno to vprašanje najbolj važna točka dnevnega reda filipinskih razgovorov. To potrebo narekuje zlasti dejstvo, da se vrsta držav, ki spadajo v področje jugovzhodne Azije, ne more odločiti za sodelovanje na konferenci odnosno za vključitev v obrambno skupnost, ker, kakor na primer svoje odklonilno zadržanje utemeljuje

(Nadaljevanje na 8. strani)

Balkanska zveza — dober zgled

Indijski časopis »Times of India« je pred kratkim objavil članek, v katerem razpravlja o možnostih sodelovanja med Vzhodom in Zapadom ter navaja kot primer nedavno sklenjeno Balkansko zvezo med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo. V listu je rečeno, da je blejski sporazum dokaz možnosti mirnega sožitja ter plodonosnega sodelovanja med državami, ki imajo bistveno različne politične in gospodarske sisteme. Po mnenju lista je osnovni pogoj za to sodelovanje obojestransko zaupanje, prijateljstvo, medsebojno spoštovanje in tolerantnost. Ne smemo pozabiti, je rečeno dalje, da sta sporazuma v Ankari in na Bledu več kot navadna vojna zveza. Oba sporazuma odpirata pot k sodelovanju na političnem, kulturnem in gospodarskem področju.

Samomor predsednika Brazilije

Nasprotstva med predsednikom Brazilije Vargasom in opozicionalnimi politiki nacionalno demokratske stranke, v katera je bila zapletena tudi vojska, so pred pičlima dvema tednoma privedla do napetega položaja, ko so pripadniki Vargasove osebne straže izvedli atentat na nekega urednika, ki je že dalj časa ostro napadal predsednika zaradi njegove korupcijske politike. Pri atentatu je bil urednik samo ranjen, ubit pa letalski major v njegovem spremstvu. Nato so visoki oficirji vojnega letalstva zahtevali odstop predsednika, ki pa je odgovoril z mobilizacijo ostalih enot vojske.

Na burni seji z generali pred nekaj dnevi so le-ti ultimativno zahtevali Vargasov takojšnji odstop in mu dali vedeti, da vojska, s katere pomočjo je svojčas prišel na oblast, ni več na njegovi strani. Vargas je ultimat odklonil, pač pa je prišlo do sklepa, da gre za 90 dni na dopust. Svoj položaj kot predsednik, je dejal, bo zapustil le kot mrtvec. Nekaj ur pozneje so ga našli ustreljenega v svoji pisarni. V poslovilnem pismu pravi, da gre iz življenja, ker mu notranji in zunanji sovražniki preprečujejo da bi do konca izvedel svoj program za delovno ljudstvo.

Posle predsednika je prevzel Vargasov dosedanji namestnik Joas Filho. V glavnem mestu Brazilije Riu de Janeiru pa so izbruhnili nemiri, ko je bila objavljena vest o predsednikovem samomoru.

Pred notranjimi spori v italijanski krščansko-demokratski stranki

Smrt dolgoletnega voditelja italijanske krščansko-demokratske stranke De Gasperija je postavila v ostrejšo luč notranja nesoglasja v stranki. Čeprav je De Gasperi moral po porazu na zadnjih parlamentarnih volitvah v Italiji opustiti svoj položaj kot ministrski predsednik, je vendar še bil bolj popularen med vsemi strujami v stranki, kakor vsi njegovi tekmeci z novoizvoljenim sekretarjem stranke Fanfanijem vred.

De Gasperi je bil utelešenje strankine enotnosti, medtem ko vsi ostali krščansko-demokratski voditelji predstavljajo le posamezne struje v stranki in jih zato druge strankine frakcije ne priznavajo. Izguba takšne osebnosti, kot je bil De Gasperi, ne bo mogla ostati brez posledic v razvoju krščansko demokratske stranke z ozirom na medsebojna nasprotstva posameznih struj, s tem pa tudi ne brez posledic za italijansko politiko. De Gasperijeva linija brezpogojne navezave na Atlantski pakt in za prav tako brezpogojno uresničenje Evropske obrambne skupnosti, ki so jo predstavniki skrajno desne prav tako kot skrajno leve struje v stranki že ves čas skušali torpedirati, se verjetno ne bo mogla obdržati.

V zunanji politiki že sedaj dobiva vse močnejši poudarek nasprotovanje proti prvotnemu osnutku pogodbe o Evropski obrambni skupnosti in proti brezpogojnemu podrejevanju ameriškim željam v zvezi z Atlantskim paktom. Tako leva kot desna struja v stranki zahtevata, naj italijanska politika gre samostojnejšo in od Washingtona manj odvisno pot. Vse očitneje kažejo na francoski vzor v tem pravcu, ki je prav zadnje dni prišel močno do izraza. Tako tudi trdijo, da so v obrisih že vidna kriza Evropske obrambne skupnosti ob začetku Bruseljske konference in pa povsem različna mnenja v italijanski vladni koaliciji kakor tudi v posameznih strujah krščansko-demokratske stranke glede na stališče, ki bi ga bilo treba zavzeti do tega vprašanja, bila neposredni povod za srčni napad in smrt De Gasperija.

Tudi na torišču notranje politike posledice De Gasperijeve smrti ne bodo mogle izostati, saj se pojavljajo nasprotstva v stranki in v vladni koaliciji že odkar je De Gasperi odstopil od svojega vladnega položaja. Razlike v socialno-političnih gledišči nasprotujočih si frakcij so tako izrazite, da bo njihove spore in razdore le težko komu ali sploh nikomur ne bo uspelo preprečiti. Te razlike namreč segajo od koncepcij Pellove skrajne desnice, ki so zelo blizu fašističnim koncepcijam, pa do socialno-demokratične usmerjenosti na strani Gronchijeve levice. V italijanski krščansko demokratski stranki danes ni nobenega, ki bi bil kos nalogi, da uravna notranje spore, saj nihče nima takega ugleda in predvsem take avtoritete, ki so jo vsi priznavali le De Gasperiju. Stranka je ostala popolnoma v rokah nekoliko a ne skrajno levičarske klerikalne struje pred meseci novo izvoljenega sekretarja stranke Fanfanija, katerega druge struje ne podpirajo niti ga ne priznavajo. Ker pa druge struje Fanfanija in njegovega vodstva ne priznavajo, je nujno, da bodo slej ali prej, bolj ali manj odločno in uspešno začele iskati svoje lastne poti. To pa bi pomenilo hude notranje spore v italijanski klerikalni stranki in na koncu nemara tudi njen razkol.

Morda je s temi prilično temnimi perspektivami za največjo stranko v Italiji v zvezi tudi »De Gasperijeva politična oporoka«, kakor imenujejo zadnje pismo pokojnega voditelja sedanjemu sekretarju stranke Fanfaniju, ki je bilo objavljeno še preden je bil De Gasperijev pogreb. V pismu poziva stari voditelj italijanskih krščanskih demokratov novega sekretarja, naj nudi največjo možno podporo Scelbovi vladi in izraža zadovoljstvo, da je tako sodelovanje med vlado in strankinim vodstvom že doslej obstojalo. Na drugi strani pa De Gasperi v svojem zadnjem pismu tudi poudarja važnost in pravilnost Fanfanijeve linije v stranki in ji želi največji možni uspeh.

Da je Fanfani to pismo dal objaviti tako kmalu po De Gasperijevi smrti, ocenjujejo kot spretno politično potezo, ki naj bi prinesla novemu sekretarju splošno zaupanje in avtoriteto v stranki ter mu dala videz De Gasperijevega naslednika v vsakem pogledu. Njegovi nasprotniki pa — izgleda — niso pripravljeni priznati Fanfaniju takega položaja in se že pogovarjajo o pogojih, pod katerimi bi priznali Fanfanijevo vodstvo v stranki. Poseben sestanek voditeljev posameznih strankinih frakcij, ki nasprotujejo Fanfanijevi »demokratski iniciativi« v svetu splošno ocenjujejo kot prvi znak bližajočih se ostrejših notranjih sporov, ki jih verjetno bo ali jih že je povzročila smrt De Gasperija v največji italijanski stranki.

OPOZORILO

SPD Borovlje naznanja udeležencem izleta na Gorenjsko, ki je bil dne 22. t. m., da stroški za izlet niso dosegli predvideni izdatek. Glasom obračuna še preostane za vsakega izletnika znesek 5.— šil., ki ga lahko vsak čas dvigne pri SPD Borovlje. V drugem primeru mu bo vpisan ta znesek kot doprinos za prihodnji izlet našega društva.

Hkrati opozarjamo, da bo zbiralo naše društvo za večji izlet, ki bo v prihodnjem letu, od svojih članov à-kontacije v znesku 10.— šil. mesečno. To iz razloga, da izletniki z večkratnimi manjšimi prispevki lažje prevzamejo gmotno breme večjega izleta, kakor z enkratnim vplačilom. O cilju in vsebini izleta bomo odločevali na posebni seji interesentov.

Izletniki, ki do prihodnjega izleta našega društva, ki bo v vsakem primeru naznanjen po Slovenskem vestniku, ne dvignejo pri tem zadnjem izletu preostalega zneska 5.— šil., zapadejo ta znesek v prid društvene blagajne odnosno kritja stroškov prihodnjega izleta.

Slovensko prosvetno društvo Borovlje

Avstrijski delojemalci v inozemstvu

Po posredovanju delovnih uradov je 50.000 avstrijskih delavcev zaposlenih v inozemstvu, predvsem v Švici, Angliji in na Švedskem. Najmanj toliko avstrijskih delojemalcev pa je šlo brez posredovanja delovnih uradov v različne evropske in prekooceanske države.

Velik odstotek delojemalcev, ki so odšli po posredovanju delovnih uradov v inozemstvo, zavzemajo ženske. Večina žensk je zaposlenih kot pomočnice v gospodinjstvu. Delojemalke na tem področju so zelo iskane in najlažje dobijo zaposlitev. Nadaljnja možnost zaposlitve za ženske je v tekstilni stroki v Angliji, kjer zaslužijo tedensko 6 funtov šterlingov ter imajo navadno tudi dostojna bivališča. Edino možnost družabne povezave je v Angliji majhna, dejstvo, ob katerem inozemci pogosto obupavajo. Na avstrijskem poslaništvu v Londonu se prizadeva posebna oskrbnica, ki skuša v takih kritičnih primerih pomagati.

Ker se avstrijske tekstilne delavke posebno v tovarnah, ki so na podeželju, pritožujejo o pomanjkanju družabne povezave, so v mnogih primerih namestili tudi moške delavce iz Avstrije.

Osebje za bolnišnice iščejo v Angliji, Švici in na Švedskem. V začetku seveda ne morejo avstrijske delojemalke delovati kot bolniške sestre, temveč kot čistilke, pogosto v zdraviliščih za umobolne. Šele po treh letih zelo naporne in temeljite učne dobe morejo začeti kot bolniške sestre.

Prednost v Avstraliji je, da ne iščejo samo kvalificirane delovne sile, temveč tudi pomožne moči ter lahko gre tja vsa družina.

V Braziliji bodo v kratkem iskali strokovne delavce in pomočnice v gospodinjstvu, v Kanadi gozdne in lesne delavce ter pomočnice v gospodinjstvu.

Oni, ki se podajo v inozemstvo, da bi prevzeli kakšno zaposlitev brez posredovanja delovnega urada, morajo s tem povezan riziko sami nositi. Čeprav delovni urad ne more prevzeti jamstva, da je posredovalno delovno mesto tudi res takšno, kakor je bilo zagotovljeno, imajo v večini primerov uradniki delovnih uradov z inozemskimi delojemalci osebne stike. Ti lahko delovna mesta v inozemstvu boljše precenijo in morejo v primeru neodgovarjajočega stanja delojemalci zahtevati intervencijo delovnega urada ali za posredovanje za povratek v domovino.

13. renta bo avtomatično izplačana

Novi zakon o rentah bo stopil 1. septembra v veljavo ter bo prinesel desettisočim rentnikom znatne priboljške, na primer 13. mesečno rento, raznivelizacijo rent, povrednotenje rent za invalidsko zavarovanje ter odstranitev podzavarovanja na vseh področjih zavarovanja.

Na rentne zavode stalno prihajajo zahteve po 13. renti. To ni potrebno, ker bodo 13. rente meseca oktobra avtomatično dostavljene na dom. Od državnega zbora sklenjena nova višina rent bo v zavodih za odmero rent prav tako avtomatično izvedena. Pri odmeri novih rent, ki so za rentnike, nameščence in rudarje, naknadno veljavne od 1. januarja 1954, za vse druge retnike pa od 1. januarja 1955, bo dosedanja renta s pribitki in dodatki z izjemo doklad za otroke, prehrano in stanarino pomnožena s faktorjem 1.89 in k temu rezultatu prištete podpore za otroke in doklade za stanarino z izjemo doklad za prehrano. Vsak si novo rento lahko sam izračuna.

Pri starih nezgodnih rentah bo izravnava izvedena na ta način, da bodo stare rente zvišali s pribitki za 20 do 150 odstotkov. Dalje časa je preteklo od nezgode, tem višji bo pribitek. Ta pribitek znaša za nezgode iz leta 1950 20 odstotkov, za one iz leta 1939 110 odstotkov in pri še starejših 150 odstotkov.

San Marino, Monaco, Andorra, Liechtenstein . . .

Te majhne kneževine oziroma republike, ki bi jim naziv »žepne države« v Evropi bolje odgovarjal, so po večini gospodarsko in politično tesno povezane s svojimi velikimi sosedami. So čisto nepomembne in so se ravno zaradi te svoje nepomembnosti lahko obdržale vsa burna stoletja evropske zgodovine.

San Marino

Mala republika, ki je bila ustanovljena že v 4. stoletju in jo z Italijo veže prijateljska pogodba iz leta 1897, je San Marino v Vzhodnem Apeninu. Velika je le 60.57 km² ter šteje okoli 13.000 prebivalcev. Ima svojo lastno zakonodajno skupščino. Pri volitvah leta 1949 so dobili od 60 mandatov 35 komunisti.

Republika San Marino izdaja svoje znamke. Do leta 1931 je imela svoje kovance, sedaj so pa tudi italijanski in vatikanski kovanci zakonito plačilno sredstvo. Državni proračun znaša 500 milijonov lir. Prebivalstvo se v glavnem ukvarja z živinorejo in poljedelstvom. Glavno mesto z istim imenom šteje 1850 prebivalcev ter leži na hribu Monte Titano. Država ima pomen le, ker je zanimivost »kot taka« in jo številni turisti z italijanske riviere hodijo gledat. V ta namen so zgradili tudi udobno električno železnico do Riminija na jadranski obali.

Monaco

Monaco, biser Azurne obale na jugu Francije, je suverena državica in je kot taka bila sprejeta v UNESCO. Sedanji vladajoči knez je Rainier III., ki je na prestolu od leta 1949. Državica ima svojo vlado, v kateri so predsednik in trije imenovani svetniki za notranje zadeve, finance in javna dela. Imajo lastni denar, poštne znamke ter posebno policijo v uniformah najrazličnejših barv. Vse to so zunanji znaki prave države. Monaška suverenost pa je v resnici le navidezna. Z državno pogodbo, sklenjeno leta 1918, je Francija prevzela zaščito Monaca in zajamčila njegovo nedotakljivost »kakor da gre za del Francije«. Z Versajsko pogodbo je bila ta pogodba tudi priznana. Monaco je tudi finančno popolnoma odvisen od Francije. Ker je po carinski pogodbi s Francijo izgubil lastne dohodke od carin, mu plača Francija vsako leto ustrezno odškodnino.

Glavne dohodke je imela ta državica od znane igralnice v Monte Carlu. Njen prispevek v državno blagajno pa po drugi svetovni vojni že zdaleč ni več tako velik kakor prej. V Monacu pravijo, da je bogastvo Monte Carla splahnelo. Igralnica pa še ni izgubila svoje privlačnosti. V njej je zaposlenih še vedno okoli 1.200 ljudi. V Monaco še vedno prihajajo bogati tujci in pustolovci, od katerih ta državica pravzaprav živi. Od 21.000 prebivalcev je le okoli 2.000 pravih domačinov — Monegasov.

Andorra

Vallées d'Andorre ali špansko Republica de Andorra je neodvisna že od 9. stoletja. Na okrog 450 km² površine živi in »dela« okoli 6.000 Kataloncev, ki so prav tako v prijateljskih stikih s Francijo kot s Španijo. Ta ostanek iz srednjega veka sta si nekoč delila neki francoski grof de Foix ter škof iz Urgela v Španiji. Andorra še danes vsako leto odplačuje svojo samostojnost in daje Franciji 960 francov, Španiji pa 460 pezent. Njeno neodvisnost je svojčas priznal celo Napoleon.

Republiko upravlja generalni svet 24 članov. Svet imenuje prvega župana ki ima izvršilno oblast. Sodno oblast izvršujeta dva sodnika, enega imenuje Francija, drugega pa urgelski škof.

Prebivalci se »uradno« ukvarjajo z živinorejo, v prostem času pa, t. j. v temnih nočeh, se lotijo skrivnega prevažanja nekaterih vrst kurantnega blaga iz Francije v Španijo in obratno. Ta posel je sicer nevaren, a izredno donosen. Prebivalci ne plačujejo nikakih davkov. Državne izdatke krijejo z denarjem, ki ga mora plačevati neka inozemska tvrdka za izkoriščanje vodne sile.

Glavno »mesto« je vas z 900 prebivalci: Andorra la Vieja. Tudi tu se je v zadnjem času precej razvil turizem in je frank ravno tako plačilno sredstvo kot pezeta.

Liechtenstein

Liechtenstein je mala državica med Avstrijo in Švico, državica, ki jo lahko v četrt ure prepotujemo z avtom. Samostojna je postala že leta 1342 in to po zamotanih fevdalnih transakcijah z zemljiško posestjo. Je to kneževina, ki ima nekaj nad 12.000 prebivalcev ter meri 160 km². Državica obstoji iz dveh okrajev: Vaduz in Schellenberg. Sedanji vladajoči knez je Franc Jožef II. Ustava iz leta 1921 predvideva zbornico 15 članov, izvoljenih direktno za dobo 4 let.

Od leta 1921 dalje ima švicarski denar, od leta 1924 pa s Švico carinsko unijo. Je sedež številnih mednarodnih družb finančnega kapitala. Glavno mesto Vaduz z okrog 1.800 prebivalci je pomembno turistično središče, ki prinaša tudi glavne dohodke.

Prebivalci se malo pečajo s poljedelstvom, živinorejo ter nekaj malega je tudi tekstilne industrije.

PO ŠIRNEM SVETU

New Delhi. — Po poročilih indijskega tiska bo v oktobru t. l. indijski ministrski predsednik Nehru šel na uradni obisk v Ljudsko republiko Kitajsko. Točnega datuma obiska uradno še niso sporočili.

Bonn. — Preiskovalni sodnik za zapadnonemško pokrajino Nordrhein-Westfalen je dal povelje za aretacijo predsednika zapadnonemške KP, Maksa Reimanna. Domnevajo, da je ta ukrep bil storjen zaradi nedavne ugrabitve njegovega sina, ki so ga pred nekaj dnevi v Vzhodni Nemčiji obsodili na 15 let zapora. Aretacija pa se ni več mogla izvesti, ker se je Maks Reimann tedaj že nahajal v Vzhodni Nemčiji.

Avstrijsko-jugoslovanski film

„Poslednji most"

zdaj tudi na Koroškem

V beljaškem kinu »Bahnhof-Lichtspiele« bodo v času od 3. do 6. septembra 1954 vrteli avstrijski film »Poslednji most«, o katerem smo v našem listu že objavili obširno poročilo. Ko so ta film prvič predvajali na Dunaju, so bile predstave v dotičnem kinu dolge tedne stalno razprodane in tudi še zdaj kažejo »Poslednji most« izmenoma v različnih dunajskih kinodvoranah. Zato je pričakovati, da bo film tudi na Koroškem vzbudil veliko zanimanja in bo program predvajanja v Beljaku gotovo še podaljšan. Predstave v »Bahnhof-Lichtspiele« so dnevno ob 14, 16, 18.15 in 20.30 uri.

✲

Avstrijski film »Poslednji most«, ki je v režiji znanega režiserja Helmuta Käutnerja nastal ob tesnem sodelovanju avstrijskih in jugoslovanskih filmskih delavcev, je na mednarodnih filmskih festivalih prejel visoke nagrade in laskava priznanja. Prav tako si je glavna igralka, Švicarka Maria Schell s svojim doživljanjem — če bi rekli igranjem, bi bilo premalo povedano! — glavne vloge zdravnice Helge ustvarila mednarodni sloves najboljše filmske igralke za leto 1953 ter prejela Zlato lovoriko, ki je nagrada za najboljši film za zbliževanje med narodi. Živ simbol tega zbliževanja med narodi je že sama sestava igralcev, kajti štiri glavne vloge igrajo poleg Švicarjev Marie Schell in Bernharda Wickija še Nemka Barbara Rütting in Avstrijec Carl Möhner, medtem ko je režiser podelil število drugih vlog jugoslovanskim igralcem kakor so bili Jugoslovani tudi nešteti statisti, skoraj 5000 po številu, ki so vtisnili filmskemu dogajanju pečat pristnosti okolja, v katerem se dogaja zgodba filma.

✲

Maria Schell je v vlogi Helge dala najboljši dokaz svojih igralskih sposobnosti. Njena igra v »Poslednjem mostu« je po lastnih izjavah doslej najtežja, hkrati pa tudi najbolj uspela. Vsebina filmske zgodbe ji je dala vlogo, kakršne prej še ni igrala. Kdor Mario Schell vidi in doživlja v tem filmu, kogar pretresa s svojo veliko igro, bo potrdil, da je tokrat igrala največjo vlogo svoje kariere. Njen uspeh dokazuje, da je Maria Schell ena prvih med največjimi dramatskimi igralkami.

✲

S tem filmom je režiser Helmut Käutner ponovno potrdil svoj sloves. Nedvomno je »Poslednji most« njegov najmočnejši film, ki združuje več močnih faktorjev. Tu je dejanje, ki kljub nenavadni napetosti ne pušča ob strani tudi nežne ljubezni; tu je neprekosljivo igranje nositeljev glavnih vlog in tu so slikovite kulise dogajanja: dražljiva pokrajina Bosne in melodični motiv stare bosanske narodne pesmi. Vse to je Helmut Käutner znal združiti v film, ki spada med najbolj izrazite stvaritve modernega filma. Težko je najti film iz današnjih dni, ki bi tako realistično uspel in ki bi vse, ki so pri njem sodelovali, povedel do največjih uspehov.

✲

Vsebina filma je zgrajena na resničnem dogodku iz zadnje vojne, ko se je nemška vojaščina umikala pred zmagovitimi jugoslovanskimi partizani in daje glavni poudarek visokim idealom človečanstva, za katere je vredno žrtvovati tudi samega sebe, kakor je to napravila nemška zdravnica Helga, ki se je, postavljena med dve fronti, v svoji življenjski borbi odločila za človeštvo.

✲

Brez požrtvovalnega sodelovanja jugoslovanskih filmskih delavcev, tako igralcev, statistov in tehničnega osebja, ter vsestranske podpore s strani jugoslovanske ljudske oblasti film ne bi mogel postati to kar je, namreč umetnost resnično neminljivega pomena, tako po kvaliteti igranja ter tehnični višini kakor tudi po edinstveno zajeti globini vsebine.

Vojna, polna grozot in gorja, je zajela svet ter ga pahnila v objem smrti, krvi, uničevanja. Človeštvo stoji razdeljeno v dveh nasprotnih si taborih, krivica zmaguje nad pravico, sovraštvo kraljuje nad ljubeznijo. Le posamezniki, ljudje z globokim čutom človečanstva, najdejo pota, ki vodijo preko vseh pregrad in ovir do končnega spoznanja: Vsi smo ljudje, potrebni medsebojne pomoči in razumevanja, ne vojne in uničevanja. In na temeljih tega spoznanja vzklije mogočna ljubezen med posamezniki, ki so bili prej sovražniki, ter med ljudstvi, ki šele zdaj spoznajo skupno hotenje, enake cilje. — Glavna nosilca teh idej v filmu sta Maria Schell kot nemška zdravnica Helga in Bernhard Wicki kot partizan Boro.

Helga stoji pred težko odločitvijo. Drago ji je njeno ljudstvo, kot zdravnica vendar spozna, da ima tudi še višje naloge in cilje. — Kot žena bi se zjokala, toda dolžnost nalaga partizanki Milici, da zataji tudi žalost ob smrti dragega soborca.

Skoraj 5000 statistov, večinoma pripadnikov Jugoslovanske armade, je poživilo dogajanje filma do najvišje realnosti, kar je v veliki meri omogočilo, da so glavni igralci dosegli tako velike uspehe. Od vseh je snemanje zahtevalo največje napore in je režiser Käutner preživel s svojo ekipo več kot četrt leta v središču dogajanja, v bosanskih gorah in v dolini Neretve. Film so snemali v poletnih in jesenskih mesecih leta 1953 tam, kjer teče deroča Neretva, kjer se male vasice skrivajo v razpokanih gorah in mečejo beli minareti svoje sence na deroče vode, kjer fantje in dekleta v pisanih nošah plešejo kolo in se preko bornih tal razlega ljubezenska pesem.

✲

Käutnerjev film »Poslednji most« je resničen dokument človeškega dostojanstva in nazorno slika, kako tudi v času najhujšega nasilja, v času neusmiljenega pobijanja in uničevanja zmagujejo visoki ideali človečanstva, ljubezni in prijateljstva. Poleg napetih momentov vsebuje tudi nežne motive ljubezni med posamezniki, ki je hkrati simbol prijateljstva med narodi.

V borbi za visoke človeške ideale si po sprva nezaupnih srečanjih podasta roke tudi nemška zdravnica Helga in partizanka Milica (nemška igralka Barbara Rütting).

Slovenski založnik svetovnega slovesa v Parizu

(ali Copyright by Dore Ogrizek)

Copyright pomeni avtorsko pravico, tehnični izraz, ki ga beremo na naslovni strani številnih knjig, izvira iz ZDA, ki zaščitijo avtorsko pravico le, če se prosi za zaščito na posebnem formularju, se vpošljeta dva izvoda knjige, ki naj bo zaščitena in vpošlje katalogno karto.

V Parizu živi podjetni slovenski založnik, ki izdaja znano zbirko *Le monde en couleurs* (Svet v barvah); so to vodniki po raznih državah. Založnik je znal pritegniti v svoj krog priznane pisatelje in slikarje. Vsaka knjiga obsega po 500 strani in tudi več in je vsaka živo in prikupno ilustrirana. Dosedaj je izšlo okoli 15 takih vodnikov; vodnik po Jugoslaviji se pripravlja in bo lepo služil za propagando jugoslovenskega turizma.

V isti zbirki sta izšli dve knjigi, ki vzbujata posebno zanimanje; prva ima naslov: *Svet pri mizi,* vodnik mednarodne gastronomije (kuharije). Prebiranje po tej knjigi je kaj zanimivo in zabavno! Obravnavane so številne jedače prav vseh narodov sveta. Za vsako ali za več držav je organizatorični dul slovenskega založnika našel svojega posebnega pisca. Ante Matihalo obravnava Švico, Jugoslavijo, Turčijo, Centralno Evropo, Rusijo, Sev. Afriko, Egipt, Bližnji Vzhod, Izrael, Kitajsko, Japonsko. Morda preveč za enega pisca! Obravnavajo se jedi kakor tudi pijače. Jugoslaviji je posvečenih 10 strani, ali pri tem pisec ne pozabi na ajdove žgance, kislo zelje, kranjsko klobaso, pečenico, itd., kakor ne na vipavca, žilavko, cviček, ki ga takole označuje: rdeče vino, malo kislo, barva rubinasta med 8—10 stopinj, ljudsko vino v Sloveniji. Teran, vugava, imata v knjigi tudi svoje mesto.

Prav tako zanimiva je druga knjiga *Savoir vivra international,* kar bi se reklo po našem lepo vedenje v mednarodnem svetu. Zanimivo je, da je doživela ta knjiga že nemški prevod: *Welt-Knigge,* iz katere se posname, kako so nekateri narodi občutljivi in kako se je treba v svetu vesti. Knjiga je izšla v Saarbrücken, 511 strani, 399 slik — 19.50 DM. Knigge je izdal leta 1788 knjigo: O *občevanju s človekom,* ki je doživela tak sloves, da pomeni ime Knigge že pravo znanost o vedenju. Knjiga ne vsebuje samo pravil za lepo vedenje, marveč tudi pravila za življenjsko modrost.

Frankfurter Allgemeine Zeitung imenuje to Ogrizkovo knjigo *abecedo lepega vedenja,* ki je prepotovala ves svet. (Weltknigge). Sodelovalo je pri pisanju knjige lepo število priznanih avtorjev, zlasti Francozov. Kdor se sestane z Avstrijcem, naj govori o Mozartu, s Švedom govori o Garbi, na Portugalskem ne hvali Špancev, v Holandiji ne Belgijcev, ko prideš v Sovjetsko zvezo, mnogo govori o miru. V Siamu postane človek hudo priljubljen, če ne govori o peklenski vročini in nosi volneno obleko ali celo krznen plašč. Braziljanci neradi govorijo o pragozdu in kačah, zaradi tega se jim je zameril princ walski, ko je prišel v to deželo s tropsko čelado.

Koliko premore slovenska literatura knjig o lepem vedenju? Naštel sem jih 15, pa vem, da jih bo še več. Prva je menda Ivana Vesela: *Olikani Slovenec,* ki jo je izdala Slovenska Matica v Ljubljani 1868, zadnja Franceta Bevka: *Obnašaj se spodobno* (1953), kar je menda ponatis njegove goriške knjige: *Lepo vedenje* 1939 ps. Jermol.

Dr. Anton Urbanc

Letno 81.500 diplomantov v Angliji . . .

Rektor univerze v Londonu je v svojem zadnjem letnem poročilu izjavil, da na angleških univerzah vsako leto konča študije 81.500 študentov. Primerjajoč število diplomantov s predvojnim številom, ki je znašalo okoli 50.000, lahko opazimo, da je prirastek dokaj velik. Angleški študentje so v zadnjem času dobivali štipendije in podpore v širokopotezni obliki, saj so razne privatne in javne ustanove podpirale odnosno omogočale študiranje kar 70% študirajoče mladine.

. . . in 20.000 v Italiji

Trenutno je na italijanskih univerzah vpisanih več kot 135.000 študentov. Letno zapusti univerze približno 20.000 diplomantov. Posledica tega je, da je v času od leta 1945 pa do leta 1952 na vsakih 100 praznih mest v gospodarstvu prišlo povprečno 1254 prosilcev. Na 5806 izpraznjenih učiteljskih mest se je na primer prijavilo 115.000 kandidatov.

Koroški Slovenci!

Naša skupna volja, da uredimo tudi še poslopje naše kmetijske šole, bodi tako močna kakor sta bili naša želja po tej šoli in borba za njeno ustanovitev. V kolikor še nismo, pomagajmo s svojim prispevkom.

Skupna volja in skupno delo vedno rodita dobre sadove!

KOLEDAR

Petek, 27. avgust: Jožef Kal.
Sobota, 28. avgust: Avguštin
Nedelja, 29. avgust: Obglavlj. Janeza K.
Ponedeljek, 30. avgust: Roza
Torek. 31 avgust: Rajmund
Sreda, 1. september: Egidij
Četrtek, 2. september: Štefan

SPOMINSKI DNEVI

28. 8 1851 Rojen v Poljanah nad Škofjo Loko pisatelj in politik dr. Ivan Tavčar — 1866 Rojen v Povodju pri Skaručni glasbenik Matej Hubad — 1948 Slovensko Primorje dobilo Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor.

29. 8. 1526 V bitki pri Mohaču so zmagali Turki, ki so podjarmili Ogrsko in del južnih Slovanov. Zavzeli so tudi Pešto in Beograd — 1906 Ameriški Slovenci so si ustanovili v Clevelandu Slovensko narodno čitalnico. Kasneje je Erazem Gorše ustanovil še Slovenski narodni muzej.

30. 8. 1852 Izšel ministrski odlok, da se naj Slovenci obvezno uče po šolah slovenskega jezika.

31. 8. 1589 Umrl v Ljubljani protestantski pisatelj Jurij Dalmatin, prevajalec celotne biblije v slovenski jezik — 1941 Na Gorenjskem ustreljeni prvi talci.

1. 9. 1286 Graf Majnhard umeščen na Gosposvetskem polju v slovenskem jeziku za koroškega vojvodo — 1939 Napad Nemčije na Poljsko — začetek druge svetovne vojne — 1947 Začetek del v ljubljanskem „Litostroju".

2. 9. 1945 Kapitulirala Japonska in s tem konec druge svetovne vojne.

Poreče

Dve smrtni žrtvi je spet zahtevala beljaška cesta, ki ji že davno pravijo cesta smrti. Vzrok nesreče pa je brez dvoma lahkomiselnost voznikov motornih vozil, ki na tej s prometom preobloženi cesti ne posvečajo pri vožnji potrebne previdnosti ter slepo drvijo v smrt in ogrožajo sebe in druge. Primerilo se je naslednje. Osemindvajsetletni Avgust Kulmitzer iz Celovca je vozil na spremnem sedežu sedemindvajsetletnega Hermana Witzanija. V bližini žage je hotel prehiteti nek potniški omnibus in je pri tem zadel v nasprotni smeri vozeči avto nekega fabrikanta iz Kölna. Sunek je bil tako silen, da sta motorna vozača obležala na mestu mrtva. V osebni avto je treščil še nek drug avto, ki ga šofer ni mogel dovolj hitro ustaviti. Potniki v kölnškem avtu, zakonski par in dvoje otrok, so bili lahko poškodovani, čeprav je bil avto od obeh strani razbit.

Trupli smrtno ponesrečenih sta ležali še okoli eno uro sredi ceste. Medtem pa se je nabrala nepregledna kolona motornih vozil na cesti, ki so bili namenjeni na avtokorzo v Vrbo.

Kotmara ves

Kotmirški občinski odbor je na svoji seji dne 15. t. m. sklenil izvesti prepotrebno kanalizacijo in delno asfaltiranje ceste. V petek so sklicali interesente k posvetovanju, da bi nekaj prispevali k stroškom in sicer 8.000 šilingov. Deželna vlada je odobrila v ta namen 80.000 šilingov, občina pa 30.000 šilingov. Na žalost so se pogajanja z interesenti razbila, ker so nekateri zahtevali iz teh sredstev tudi kanalizacijo zasebnih dvorišč ter so izjavili, da drugače niso voljni ničesar prispevati iz svojega. Občina pa bo nameravane projekte kljub temu nerazumevanju nekaterih prizadetih izvedla.

Pliberk

Če bo vreme ugodno, kar si želijo mnogi trgovci in obrtniki, pa tudi drugi, ki radi pridejo iz vseh strani na tradicionalni pliberški letni sejem na travniku, bo prvo nedeljo in ponedeljek v septembru na pliberških ulicah in sejmskem travniku živahno življenje. Številno bo srečanje interesentov in vsakovrstnih drugih obiskovalcev od blizu in daleč, kajti pliberški letni sejem je znan daleč naokoli, saj ima zares že staro tradicijo ter se bo letos ponovil 651tokrat. Trgovcem in gostilničarjem se obeta zaslužek, pa tudi številni daljni in tuji poslovni ljudje, trgovci, kramarji in obrtniki morejo priti na svoj račun. Veliki množici pa so dnevi pliberškega letnega sejma ure oddiha, brezskrbnega sproščenja in zabave za kar je poskrbljeno s številnimi gostinskimi šotori, godbo in plesiščem ter precej močno zasedenim zabavnim parkom. Vse to bo v dnevih 5. in 6. septembra.

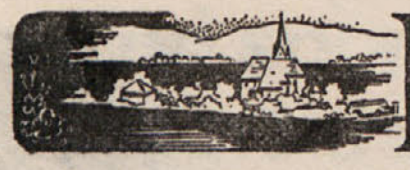

Po naši zemlji

Dobri mamici v slovo

Ravno pred šestimi tedni smo poročali o žalostni vesti, ki ni pretresla samo Logo ves, ampak vso Slovensko Koroško, da je preminul Šlajherjev oče. In zopet v nedeljo zjutraj se je raznesla vest, da je za večno zaspala dobra Šlajherjeva mamica.

Zvesta družica je stala vse življenje ob strani moža, ki je videl in doživel toliko težkih dni. Slediti mu je tudi morala v pregnanstvo. Tam si je nakopala bolezen, da so ji morali amputirati nogo. Bridki dnevi so sledili. Ona, ki je videla svojo življenjsko nalogo le v tem, da je skrbela za svojo družino, ni več mogla tako postreči kot bi rada. Silno dobra mamica je bila, ne samo za svojo ožjo družino, ampak za vse, ki so zahajali tja. Zmeraj je omilovala in vse obračala na dobro.

Samo zadnji udarec, izgubo dobrega moža, ni mogla preboleti.

In tako smo stali ob njeni krsti. Ogromna množica jo je spremljala na njeni zadnji poti. Domači pevci so peli ganljive žalostinke. Domači g. župnik se je v lepih besedah poslovil od rajne. Ob strani svojega moža je našla svoj zadnji prostor. Tam spita sedaj nekdanja posestnika hiše »Ilirija« v slovenski zemlji, katero sta oba enako ljubila. Naj jima bo lahka. Toplo sonce iz modrega juga pa naj obseva njuno gomilo. Žalujočim sinovom naše iskreno sožalje.

Dr. Franc Schaubach umrl v Črnomlju

Nedavno je umrl v Črnomlju znan ziljski rojak dr. Franc Schaubach. Rojen je bil 1881 leta v Draščah pod Dobračem. V Gorjah je hodil v osnovno šolo, nato pa ga je dal razboriti oče v beljaško gimnazijo. Bil je edini slovenski zavedni dijak v razredu, ker so takrat slovenski študentje bolj zahajali v celovško gimnazijo. V takratni dobi nadute nemško-nacionalne nestrpnosti je moral prestati v šoli veliko ponižanj, njegovi sošolci ga kot Slovenca niti niso povabili na proslavo mature.

Na Dunaju je promoviral za doktorja prava, po sodnijski pripravniški dobi v Celovcu je z odliko napravil sodnijski izpit v Grazu. Želel si je namestitve na Koroškem toda za slovenskega zavednega inteligenta takrat na Koroškem ni bilo zlahka prostora. Poslali so ga v Belo Krajino v Črnomelj, kjer je služboval do konca prve svetovne vojne. Pokojni dr. Schaubach je bil izredno nadarjen sodnik, leta 1919 je bil član začasne skupščine v Beogradu in nato premeščen na okrožno sodišče v Maribor.

Zaradi svojih odličnih pravnih sposobnosti in velikega ugleda je bil leta 1927 imenovan za velikega župana mariborske oblasti, pozneje pa je postal senator v beograjski skupščini. Kot okrožni inspektor je bil nekak pomočnik bana za Štajersko in kot tak zaradi nezdravih in nestalnih političnih razmer upokojen ter je v sili razmer odprl v Mariboru zelo iskano odvetniško pisarno.

Po okupaciji stare Jugoslavije se je dr. Schaubach umaknil s svojo številno družino v Črnomelj. Sina z družino so nacisti izselili v Srbijo, kjer je tragično preminul kot talec.

V Črnomlju se je popolnoma posvetil svoji družini in postal priden in podjeten vinogradnik in je njegovo kvalitetno vino slovelo v kraju kot eno najboljših.

Pokojni dr. Schaubach je bil vzor zavednega Slovenca in pravičnega sodnika. Za koroške Slovence se je vedno zanimal in je imel za nje vsakdan toplo besedo. Veličasten pogreb je pokazal, kako je bil Ziljan dr. Franc Schaubach visoko spoštovan.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu

pripravlja

izlet na Triglav

Od 10. do 13. septembra je predviden izlet na Triglav po sledečem programu: Odhod v petek, 10. septembra zvečer iz Podrožčice; prenočevanje v Vratih pod Triglavom; v soboto, 11. septembra vzpon do vrha Triglava in prenočevanje v eni izmed triglavskih koč; v nedeljo, 12. septembra povratek preko Triglavskih jezer in Bohinja na Jesenice; v ponedeljek, 13. septembra vrnitev z jutranjim vlakom iz Jesenic v Podrožčico.

Ker so za izlet potrebne še razne organizacijske in tehnične priprave, se ga bo mogel udeležiti le član ali prijatelj našega planinskega društva, ki se do najkasneje 3. septembra ali pismeno ali osebno prijavi pri sekretariatu društva v Celovcu, Gasometergasse 10, do tedaj odda svoj potni list in položi naplačilo 40.— šil. za predvidene stroške (priskrba skupne vize, potni stroški na jugoslovanskem ozemlju in prenočnine). Za potne stroške do meje in za hrano mora skrbeti vsak sam.

Vsi prijavljenci bodo potem pravočasno prejeli pismeno obvestilo o točnem odhodu, o eventualno potrebni opremi in o doplačilu, če bi stroški morda presegali zgoraj omenjeno naplačilo.

Še enkrat opozarjamo, da nam ne bo mogoče upoštevati prijav, ki bi prišle prepozno!

Društveni odbor

V Črni na občinskem prazniku

Častno, dostojno in prijetno je minulo nedeljo proslavila občina Črna v Mežiški dolini svoj občinski praznik. Kakor je bilo posneti iz slavnostnega govora narodnega poslanca Pavla Žavcarja-Matjaža, je Črna praznovala upravičeno svoj praznik, na katerem so se vrli Črnjani in prebivalci okoliških vasi spominjali težkih, velikih in slavnih dni iz časov narodnoosvobodilne borbe. V Črni in okoliških hribovitih vaseh ni bilo družine in hiše, ki ne bi prispevala svoje najboljše v borbi proti nasilnemu fašističnemu okupatorju. Ravno v času od 19. do 21. avgusta 1944 so borci vzhodnokoroškega odreda v težki borbi z neprimerno močnejšim sovražnikom izbojevali v Koprivni in Bistrici sijajno zmago.

Nemci so že 18. avgusta 1944 privlekli v Črno večje število vojakov in tanniti pobočne patrulje jim niso mogle odpreti poti. Proti večeru so dobili Nemci pomoč iz Železne Kaple in je okrog 1000 mož prodiralo proti Koprivni, 21. avgusta pa je prišlo iz Celovca v Črno 12 avtomobilov esesovcev. Ob šestih zjutraj so se pričele borbe in 22. avgusta so se partizanske enote vrnile z bojišča kot nepremagljiva sila, ki je razbila močno, dobro oboroženo nemško ofenzivo, v kateri so Nemci razpolagali z okoli 2500 vojaki. Samoumevno je, da je ta slavna zmaga silno dvignila moralo in odporno voljo prebivalstva, vera v končno zmago in osvoboditev je postala nezlomljiva. Borci partizani so našli pri vseh vrlih prebivalcih Črne in okoliških vasi povsod odprta vrata in izdatno materialno in moralno podporo.

Za ta svoj pomembni praznik so se Črnjani marljivo pripravljali. Pripravili

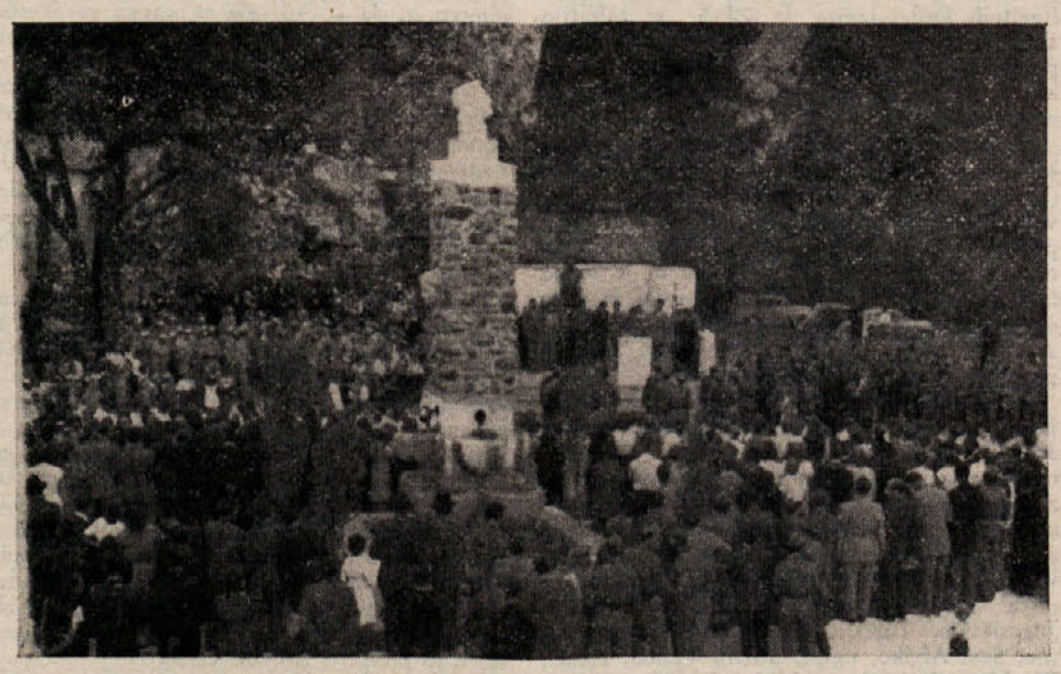

kov. To so partizani po svojih kurirjih in zvestem prebivalstvu izvedeli in so že naslednji dan zaprli vse poti v Bistrico in Koprivno. Nemška kolona je zadela na zasedo ter je bila odbita. Tretji bataljon vzhodnokoroškega odreda jih je napadel in popolnoma razbil. Naslednji dan so se nemške kolone poskušale prebiti, toda so bogat spored, med tem pester kulturno-prosvetni program. Vse to je privabilo stare borce in številno prebivalstvo iz celotne Mežiške doline. Že pred praznikom v nedeljo, dne 22. avgusta, so bile razne prireditve. V petek je mežiška rudniška godba na pihala priredila koncert v Črni, v Žerjavu pa je bil koncert združenega pevskega zbora in tamburašev. V Koprivni so odprli novo sodobno zgrajeno in opremljeno osnovno šolo, v Črni pa so odprli razstave narodnoosvobodilne borbe, gospodarsko, lovsko in razstavo domače obrti in umetnosti.

Glavna prireditev pa je bila v svečano z zastavami in cvetjem okrašeni Črni v nedeljo. Grmenje topičev je odmevalo in se odbijalo iz hriba v hrib in daleč v dolino oznanjalo slavnostni dan. Odborniki ljudskega odbora so imeli slavnostno sejo, nato pa so se zbrali pred tribuno, ob spomeniku padlim borcem, številni domačini, stari partizanski borci in številni gostje iz vse Mežiške doline. Prispela je lepo formirana povorka z rudniško godbo na čelu, s starimi borci, šolsko mladino, mlada četa fizkulturne mladine in oddelek vojaštva.

Predsednik občinske zveze borcev, David Jože, je vse številne goste pozdravil, nato pa je imel narodni poslanec Pavle Žavcar-Matjaž slavnostni govor, kjer je priklical spet v spomin slavne junaške dogodke, čine požrtvovalnosti in nedosegljivega heroizma. Nato so razdelili 35 odlikovanj. Menjaje sta zaigrali godbi iz Raven in Mežice, pevska zbora iz Žerjava in Črne pa sta postregla s partizanskimi in narodnimi pesmimi.

Popoldne pa bi bilo izpolnjeno s pestrim sporedom, samo da je prireditve motil dež. Na sporedu so bile vaje gasilcev, nastop fizkulturnih društev Mežiške doline, tombola in zvečer prosta zabava.

Dan praznika v Črni so izkoristili tudi nekateri zamejski prebivalci iz Pliberka in okolice in so si privoščili prijeten izlet v Mežiško dolino. Prisostvovali so sporedu in prireditvam v Črni in obiskali svoje znance in nekateri tudi svoje sorodnike. Vsi pa zagotavljajo, da so bili v Črni gostoljubno sprejeti ter se je za koroške goste s posebno vnemo založila tovarišica Slavica Rošerjeva. Skupina Koroščev je v Črni preživela prijeten dan, medpotoma pa so se ustavili še v Mežici, na Prevaljah in končno v veliki moderni kavarni na Ravnah, kjer je igral odličen orkester in je takorekoč spontano vzpodbujal k razigranemu plesu.

Žirafe, prebivalci afriških planjav

Svojevrsten in zanimiv je živalski svet. Posebno zanimivo je življenje posameznih živali z ozirom na prilagoditev na različne življenjske pogoje, način prehrane in boja za obstanek. Že gradnja telesa je podrejena okolišu. Riba na primer je prilagojena življenju v vodi, krt se mora stalno gibati in iskati si hrano v podzemlju. Zopet druge živali so prilagojene življenju v krajih z zelo nizko temperaturo in spet druge živali živijo v zmernejših conah ter v tropskih deželah.

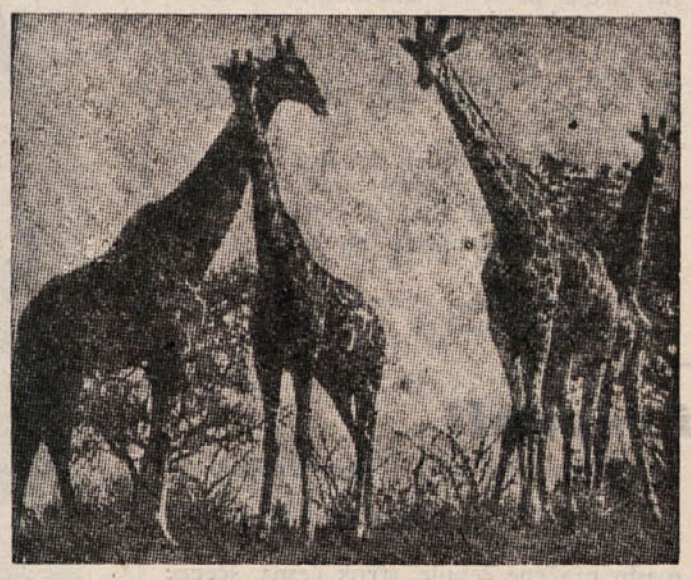

Na severnih in južnih planjavah Afrike živijo žirafe. Tudi pri nas smo imeli pred nedavnim priliko videti to povsem lepo in zanimivo žival, ko je v Celovcu gostoval cirkus Krone. Žirafa je najvišja četveronožna žival. Njena višina doseže pet in pol metra. Sprednji nogi sta za dobrih 60 cm višji od zadnjih, zato hrbet od pleč strmo visi proti čopastemu repu. Dolžina trupa se zdi v primerjavi z višino živali nekoliko prekratka a meri samo okoli dva metra. Na dolgem in od strani stisnjenem vratu se ziblje glava, ki je precej podobna konjski. Glavo krasita dva s kožo pokrita rožička, ki jih žirafa ne odvrže kot na primer jelen. Žirafe živijo le v manjših tropih, od 8 do 10 živali skupaj. Večje skupine so le redkost. Ker ima žirafa zelo dolge sprednje noge se ne more pasti, tem lažje pa obira listje in mlade poganjke z dreves. Način prehrane torej zahteva to višino. Pri obiranju listja pa igra važno vlogo hrapavi jezik. Kadar žirafa pije, takrat široko razkorači sprednje noge, da tako zmanjša višino.

V hoji in drži žirafe je nekaj veličastnega, vendar pa vzbuja smeh, kadar beži. Zaradi pretežkega sprednjega dela telesa se s prednjimi nogami ne more dobro odgnati. Da razbremeni sprednje noge pa vrat pomika nazaj in naprej, kar prenaša težo izmenično na sprednje in zadnje noge. Na ta način doseže hitrost, da jo prav dober konj skoraj ne more dohajati. Po vzdržljivosti pa konja poseka.

Za obrambo uporablja žirafa zadnje noge. Sicer je žirafa, kot večina prežvekovalcev, miroljubna žival. Nevarna je le v času ko ima mladiča. Udarna sila zadnjih nog je tolikšna, da podere tudi leva. Žirafino meso je zelo okusno. Meso mlade žirafe pa je celo boljše od teletine. Kožo uporabljajo za izdelavo usnja. Lov na žirafe je kaj težaven. Streljajo samo stare živali, mladiče pa ulove in jih prodajo, ker so dragocenost. Mlada žival se da hitro udomačiti in postane krotka kot ovca. V toplih krajih postane stara, vendar pa v naših krajih ne živi dolgo. Kmalu začne bolehati ter končno pogine.

Plastični film pri dnevni svetlobi

O različnih možnostih predvajanja filmov je bilo že mnogo govorjeno in pisano. Predvajanje filmov naj bi bilo možno tudi pri dnevni svetlobi. Izum na tej osnovi so v zadnjem času izpopolnili in prešli od navadnega filma k plastičnemu filmu.

Doslej običajno projekcijsko platno nadomestuje posebno motno steklo, ki je zadaj obloženo z zelo tanko plastjo srebra, ki žarke odbija. Ker je steklo motno, se žarki ne odbijajo kot pri zrcalu, marveč nastane občutek 3-dimenzionalnosti in globine. Slike, ki nastanejo na ta način na steklu so ostre in zelo jasne. Prednost pa je v tem, da za gledanje ni potrebno uporabljati stereoskopska očala.

Tjulni z Bassove ožine

Zgodovina tjulnev v Bassovi ožini se začenja z dogodivščinami mladega kirurga Georga Bassa, ki se je nastanil v Sydneyu ob koncu 18. stoletja. Le-ta, zadovoljen z delom v koloniji, je hotel čim bolj spoznati deželo v katero je prišel. Nemir ga je vodil v še neraziskane kraje vse dotlej, dokler ni skrivnostno izginil na poti do Nove Zelandije in Južne Amerike, star komaj 32 let.

Tako si je Bass izposodil majhno kitolovsko ladjo z osmimi mornarji in odplul proti jugu. Odkril je novo morsko ožino, ki so jo kasneje imenovali po njem za Bassovo ožino. Potovanje je trajalo dlje kot je mislil, posadki je hrana pošla in da ne bi bilo ptic in tjulnev, se že takrat ne bi vrnili.

Ko je Bass drugič odšel na jug, je na vsakem otočku in rtiču blizu Tasmanije opazil veliko število tjulnov. Kaže, da jih je bilo takrat v tistem delu sveta na milijone.

Čim so po svetu zvedeli za ta nova nahajališča tjulnov so jih vsled njihovega dragocenega krzna začeli pobijati na veliko. Zato se je v Avstraliji od vseh industrij najprej in najbolj razvila krznarska industrija, industrija za predelavo tjulnove masti. Največ tjulnovih kož so prodali na Kitajsko, ki jih je razmeroma zelo dobro plačevala.

Uničevanje tjulnov je bilo tako veliko, da je bilo leta 1860 na najbogatejših nahajališčih (Tjulnove stene na Filipovem otoku) vsega skupaj le še nekaj ducatov teh živali. Pozneje so tjulna zaščitili, tako, da so se zopet začeli množiti. Danes jih je v Bassovi ožini 14 kolonij, ki štejejo približno 20.000 živali.

Zoologi pravijo, da so tjulni že ob rojstvu izvrstni plavalci. Hranijo se z ribami, ki plavajo v jatah in blizu površine. V globinah tjulni ne love. Ribiči pravijo, da jim požro ogromno rib, toda, ko so tjulne zaščitili in so se začeli množiti, se s tem število rib ni prav nič zmanjšalo. Da je res tako, vidimo na primeru Aljaske. Tam je tudi nekaj milijonov tjulnov in Združene države Amerike so izdale zelo strogo uredbo o lovu nanje. Kljub velikemu številu tjulnov pa je na Aljaski močno razvita industrija lososev, ki jih je tam v izobilju, kljub temu, da so omiljena hrana tjulnov.

Neprecenljiva pomoč naglušnim

Mnogo ljudi je tekom vojne ali ob drugih prilikah zgubilo sluh. Težko in v veliko breme je tem ljudem ta organična napaka in pripravljeni so tudi mnogo žrtvovati za to, da bi zopet normalno slišali. Toda medicina ne more zmiraj v dovolni meri pomagati. Ubrati je treba drugo pot. V časih so si pomagali s posebnim srebrnim vložkom, ki je tičal globoko v sluhovodu in razširil pot do bobniča. Seveda pa ta vložek ni pomagal dovolj. Vzporedno s pojavom telefona se je našlo novo rešitev. Naglušni človek je imel na prsi obešen mikrofon, v žepih je imel baterije in na ušesih pa slušalke. Ta način pa ima očividne nedostatke. Nošnja take naprave je nerodna in ne posebno prijetna za naglušnega. Poleg tega pa ta naprava niti ni zanesljiva v delovanju. Danes pa je ta problem že veliko bolje rešen na podlagi elektronike. Vsa naprava je zelo majhna in okusnejša, saj so njene izmere vsega le 12.5 krat 6.5 krat 2.5 cm, tako da se da brez vseh težav nositi v zunanjem prsnem žepu suknjiča. V aparatu je poleg mikrofona, ki je spretno skrit za lepo gravirano površino, še baterija, ki daje napetost 30 voltov. Na zgornji strani sta dva gumba, s katerima reguliramo delovanje ojačevalca. Tudi slušalka ima zelo majhne dimenzije, tako, da se skoro neopazno lahko nosi v ušesu. Do slušalke pa vodi tanka skoraj neopazna žica. Te aparate že izdelujejo serijsko in je njihova cena že zelo nizka ter vsakomur dostopna. Cena obratovanja aparata je zelo nizka, saj ne pride v uri niti na en groš. Tako je moderna tehnika izdelala zopet pripomoček za ljudi, ki jim je doslej njihova organska napaka delala velike težave. Njihove težave so premostene in njihovo sporazumevanje je postalo normalno.

Začasna smrt

V angleškem institutu za medicinsko znanstvena raziskovanja so dosegli eksperimentalno pomemben uspeh. Uspelo jim je namreč ustaviti začasno življenjske procese poskusnih živali. Pri tem, ko sta dva zdravnika hotela ponoviti tisto, kar se dogaja pri živalih v času zimskega spanja in jih zato ohlajevala do nizkih temperatur, so srce in pljuča pri teh živalih prenehale z delovanjem za celo uro.

Znanstvenika sta delala na miših. Živali sta ohladila na 0° C. Pri tako nizki temperaturi tkivo ne potrebuje kisika in zato je dihanje prav tako kot krvni obtok postajalo vedno slabotnejše ter končno prenehalo.

Po vseh zunanjih znakih sodeč so bile živali mrtve: več kot eno uro za tem pa so jih zopet oživeli z umetnim dihanjem in segrevanjem. Oživljene živali so po obujenju izgledale popolnoma normalno in so po določenem času skotile žive in zdrave mladiče.

Lokomotiva na atomski pogon

Atomsko energijo, ki so jo doslej uporabljali zgolj v vojaške namene, polagoma začnejo izrabljati tudi v mirnodobne svrhe. Medtem ko v Sovjetski zvezi po zadnjih poročilih že uspešno obratuje prva elektrarna na atomski pogon, v Ameriki gradijo prvo atomsko lokomotivo. Po načrtih, ki jih uresničujejo z velikimi izdatki, bo ta lokomotiva razvijala moč 7000 konjskih sil ter bo glede hitrosti prekašala vse dosedanje železnice.

Letala in televizija

Posebno važna je televizija za letalski promet. Letala so vezana na vremenske prilike. Le ob ugodnih vremenskih pogojih letalo lahko vzleti. Za čim jasnejšo sliko o vremenu danes skrbi televizija. Osrednja postaja jih vsako minuto seznanja z obliko vremenske karte in piloti so na ta način hitro obveščeni o vremenskih prilikah, kar pa zopet daje varnost letenja. Vrednost televizije je neprecenljiva z ozirom na mnogostranost njene uporabe.

Anton Ingolič:

Želja

28

Oče nebeški, glej,
še en kozarček zdej...

In potem smo zapeli vsi z njimi. Petje se je razlegalo vsenaokoli po naših goricah. Oče so zapeli še vse drugače kakor tale gospod. A odkar smo morali z Vinskega vrha, niso hoteli niti slišati več o tej pesmi.

Tudi Svenšek je škropil. Sprva mu je brozgo nosila Svenšca, ko je bilo treba opraviti živino, sta mu jo prinašala Tilika in Tinč, ki se je še vedno zadovoljno muzal. Imela sta vsak svoj lončeni lonec, ga napolnila spodaj pod vinogradom, kjer so ob jami stali polni sodi, si ga trudoma dvignila na glavo in počasi odnesla v hrib. Tinč je bil močnejši, toda nerodnejši, zato mu je pljuskalo za vrat in v obraz. Tilika je znala nositi, toda lonec je bil težak in jo je tiščal na glavo, da se je opotekala pod njim.

Malo pred mrakom so »razbojniki« pretaknili ves sadovnjak in pobrali potice in vse ostalo, kar so jim »orožniki« nastavili kot past, ter se zadovoljno smejali nenavadni igri.

»Pa so razbojniki le potegnili orožnike!« je ugotovil sedemletni Tomažek z vso resnostjo.

»Tako je tudi prav,« je pritrdila Barbika, »kako pa naj bi se sicer imenovali razbojniki?«

Prvi so prenehali z delom Mundovi škropilci.

»Dovolj bo za danes!« je vzkliknil Jur v prvem mraku in zlomljen potegnil škropilnico z ramen. Bil je orjak, toda ramen ni čutil. Usta je imel suha, oči so ga pekle, koža ga je žgala in noge je komaj vzdigoval. »Hudiči, pa pijejo in si prepevajo!« je siknil.

Kelc ni rekel nobene, a bil je prav tako ob moč.

Tudi ženske so se le stežka zavlekle k viničariji. Gera jim je prinesla bučo jabolčnice.

»Daj sem to kislico!« Jur je spil skoraj četrt buče; boljša je bila kisla jabolčnica kot nič. »Včeraj smo dobili vsaj cigarete in kozarec vina, danes pa so popolnoma pozabili na nas.«

Malo so še počakali, a ker le ni bilo nikogar iz zidanice, so se začeli odpravljati vsak na svojo stran.

»Danes bodo še grde počenjali!« se je zasmejal Pulko, mlasknil z jezikom in se poslovil.

Kelc je ostal. Pogovoril se je z Jurjem o jutrišnjem delu, mislil pa na to, kar ga je že ves dan begalo: denarja ni pri hiši, niti toliko nima, da bi kupil galico za svojo leho vinograda, Topolovec mu ne da več na kredo. Ne prestane mu drugega, kakor da govori z Mundom ali z Rodovškom.

Z negotovimi koraki se je napotil proti Mundovi hiši. V kuhinji je naprosil Naniko, naj pokliče Rodovška.

»Kako je s teboj, Kelc?« ga je mešetar burno pozdravil.

Kelc ga je poprosil, naj mu priskrbi pet stotakov na jesenski mošt. Rodovšek je stisnil obrvi in zmajal z glavo: »Mošta imamo že toliko nakupljenega, da ne vemo, kam z njim. Kdo ve, kako bo jeseni z vinom.« Ker je Kelc le prosil, se je Rodovšek nekoliko otajal. »Govoril bom z Mundom. Ne bo šlo lahko, a za tebe bom rekel besedo.« Obmolknil je za hip, pomenljivo pogledal nebogljenega kmetiča in naglo dostavil: »Trideset litrov mi boš pripeljal, če pride do kupčije. Velja?«

Kelc je nekaj pomišljal, ker ni bilo drugega izhoda in je Rodovšek popustil na dvajset, mu je kočar dal roko. Mešetar je odšel po Mundo. Ko so se odprla vrata v sobo, je udarilo v vežo pijano petje in vzklikanje. Munda se je kmalu prizibal. »A, ti si, Kelc? Kaj se je zgodilo?« je vprašal, močno utripajoč s svojimi drobnimi očmi.

Rodovšek je razložil, čemu je prišel Kelc.

»Tako, tako. No, to ni taka reč,« je ponavljal Munda. »Tvoje vino je dobro. Koliko bi rad? Pet sto dinarjev? Pridelaš pet do osem polovnjakov, kajne? Dobro, tu imaš osem sto! Seveda, ves mošt boš prodal meni, takoj od preše. Plačal bom, kakor bo cena. Za obresti pa boš dal, čakaj, boš dal petdeset, naj bo, ker si sosed, trideset litrov. Tako, tako, ná...«

Kelc ni vzel denarja. »Gospod Munda, samo dva polovnjaka bi prodal od preše, ostalo pa za božič ali na pomlad, tako sem mislil...« je plaho začel.

»Vse ali nič,« je vzkliknil Munda nepotrpežljivo. »Ná, tu imaš denar, moram h gostom!«

V Mundovi roki so se pokazali novi stotaki. Kelc je še okleval. Res, z njimi bi kupil galico in si pomagal do bratve, toda koliko bo izgubil, če proda ves mošt kar od preše?

»Vzemi, norec!» se je razhudil Rodovšek, »nocoj so gospod pri volji, jutri ne bodo več!«

Kelc je segel po denarju, Munda je ponovil svojo zahtevo, se pozval na Rodovška kot na pričo in naročil Naniki, naj da Kelcu jesti in piti.

Medtem so v sobah prižgali luči, nekateri gostje so ostali v jedilnici, drugi so odšli v prvo »celico«, kjer so kvartali, ali v drugo, kjer je pel radio in so plesali. Med plesalci je bila tudi Mara. Največ je plesala s Slaparjem. Dolgo ga je samo poslušala, kako ji je govoril o vsem, samo o

Za otrokovo zdravje in lep razvoj

Nedaleč je začetek novega šolskega leta, mamice pa še premišljujejo, kaj vse bo treba pripraviti hčerkici ali sinku, ki bo letos prvikrat prestopil šolski prag.

Največje veselje za šolarčka je pač šolska torbica. Da bi se otrok na poti v šolo in odtod domov prijetno počutil in da bi njegovo telesce pravilno in zdravo raslo, mu preskrbimo ne preveliko torbico za na ramo. Otrok, ki nosi tako šolsko torbico, se drži lepo pokonci, prsni koš se mu pravilno širi, pravilno diha in ker se mu tako pljuča dobro prezračijo, je tudi nagnjenje k prehladom manjše. Poleg tega ima otrok še proste roke, laže hodi in teka, skratka počuti se sproščenega.

Žal mamice le prerade premotijo bridke solzice otrok, ki se jim zdi aktovka vse imenitnejša kot pa torbica za na ramo. Toda otrok še raste, njegove kosti so še mehke in se kaj hitro skrivijo. Aktovka pomeni za otroka težko obremenitev, zato se mu hrbtenica polagoma krivi, bok in rama silita navzven, lopatica postaja stoječa. Pa bo kdo oporekal, da otrok lahko nosi aktovko nekaj časa v levi roki, pa mu ne bo škodila. To pa ne drži. Desničar jo nosi vedno v desni roki, levičar pa vedno v levi. Pri otrocih, ki nosijo aktovko, opazijo zdravniki že v prvem razredu nepravilno držo telesa, za kar krivijo starši šolske klopi, v resnici pa ravno aktovka zelo veliko pripomore k temu.

Kako je pa z obutvijo? V dobri veri, da bo tako otrok najbolje obut in da mu ne bo treba vsako leto kupovati novih čevljev, kupijo matere najraje gojzarje in te tako velike, da so mu prav kar dve leti.

Matere, ali si predstavljate, kako se počuti vaš šolarček v trdem in prevelikem obuvalu! V prevelikem obuvalu noga skače in da bi otrok temu odpomogel, na vso moč zadrgne vezalke, s tem pa pritiska nožni lok, ki se polagoma spušča in noga postane ploska. Starši naj ne pozabijo, da so gojzarji primerni le za izrazito slabo vreme in za zimo ter zelo hribovite kraje, sicer pa je za šolarčka najboljši navaden visok čevelj, ki je mehek in prožen, da sledi vsakemu gibu njegove noge ter zračen, da se noga v njem ne poti in da otrok ne dobi izpuščajev.

Posebno poglavje pri obutvi so ščitniki. Navada je, da damo nabiti ščitnike na peti in prste, takoj, ko čevlje kupimo. To je popolnoma napačno. Le poglejmo, zakaj! Ščitniki, čeprav le za spoznanje, dvignejo spredaj in zadaj čevelj od tal in ga zavarujejo pred obrabo. Ker se pa medtem podplati obrabljajo in se zato tudi vedno bolj bočijo proti tlom, dobi čevelj, če ga gledamo v profilu, obliko loka. Ker je pravilno oblikovana noga na podplatih izrezana, se, prilagajoč se takemu čevlju, spričo tega, da so pri otroku kot vse ostale, tudi rožne kosti še mehke in vezi rahle, nujno spusti in postane ploska.

Zato naj otrok nove čevlje najprej nekaj časa nosi, da je videti, kje jih najbolj shodi, šele potem naj čevljar na tistih mestih izreže prvo plast usnja in vloži vanjo ščitnike. Tako se bosta peta in podplast enakomerno obrabljala in noga bo ostala v svoji prvotni legi.

Ker smo že pri obutvi bi bilo dobro omeniti še nogavice. Te so najboljše iz bombaža, ki morajo biti dovolj velike, ker otrok lahko dobi obtiščance tudi od pretesnih nogavic. Tudi, kadar mati kupuje ali plete otroku nogavice za lanske čevlje, naj pazi, da le-te niso predebele, ker se zaradi pretesnega čevlja ne more normalno pretakati kri po nogah in otroka zebe.

In še nekaj o perilu. Prav je, da se toplota obleke uravnava z gornjimi oblačili, ne pa s perilom. To se pravi, da je pravilno, če oblečemo otroku manj perila in mu damo poleg obleke še volneno jopico, s katero si uravnava toploto tako, da jo slači ali oblači, česar ne more storiti otrok, ki ima na sebi kup perila, zgoraj pa le eno oblačilo. Tako oblečen otrok se zelo rad prehladi.

Da bi se otrok ne pomehkužil, tudi ni dobro hiteti z volnenimi kapicami ki imajo ščitnike za ušesa. Ti so potrebni le v najhujšem zimskem mrazu.

Tudi hlačke sinčka ali hčerkice naj ne bodo prekratke, ker so lahko vzrok za prehlajenje mehurja. Šolske klopi so tudi poleti hladne in odvzamejo toploto otrokovim stegencom.

Prinesli smo nekaj drobnih nasvetov, ki jih boste gotovo z veseljem upoštevale.

PRAKTIČNI NASVETI

Da se prepričamo, če je tkanina res svilena, zažgemo nekoliko niti. Svila pusti svetel pepel, v nasprotnem primeru pa je pepel teman.

*

Mast pri praženju in cvrenju ne šprica, ako vanjo vržeš zrno graha.

*

Škarje lahko nabrusimo na zelo enostaven način, če z rezili nekajkrat potegnemo po vratu običajne steklenice.

Kuharski recepti

Kumare v omaki

Kumare olupi, podolgem in počez prereži, odstrani seme in jih posoli. V razbeljeno mast daj košček sladkorja, zarumeni na drobno zrezane čebule in žlico ali dve moke, prideni nekaj žlic kisle smetane, prašek popra, limonove lupine in pretlačen paradižnik. Ko omaka malo prevre, daj vanjo pripravljene kumare, ki pa ne smejo vreti, ampak naj se v omaki samo parijo, da ostanejo čvrste. Podajo se h govedini in krompirju.

Nadevana zelena

Potrebuješ 8 zelen, pest riža, 1 jajce, 2 žlici drobno zrezane svinjine, 2 žlici kisle smetane.

Gladko, bolj drobno zeleno skuhaj v slanem kropu, a ne popolnoma. Potem jo izdolbi in nadevaj s sledečim nadevom: spraži v masti pest riža, primešaj mu jajce, drobno zrezano gnjat, smetano in sredico zelene. Na masti prepraži pol žlice moke, prilij malo juhe, zdevaj notri zelene in dobro pokrite pari do mehkega. Nato jih nadevaj okrog mesa.

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV
pri obolenjih: **žolča, jeter, želodca, dihalnih organov,** kakor tudi pri **stvarjanju peska** in **kamnov v ledvicah, žolčniku** in **mehurju, odlična** pri **gorečici**

Lešnikova torta

Vzemi 12 jajc, 28 dkg sladkorja, 28 dkg lešnikov, 7 dkg drobtin.

Rumenjake in sladkor mešaj, da narastejo, nakar pridaj v rumu namočene drobtine in drobno zmlete lešnike. Nazadnje še rahlo primešaš trd beljakov sneg. Testo daš lahko v pomazan okrogel tortni model ali ga pečeš v podolgovati posodi. Pečeno in ohlajeno torto lahko prerežeš, namažeš vmes, povrhu in okrog s kremo.

Krompirjeva juha s paradižnikom

Na kocke zrezan, olupljen krompir zalij s kostno juho ali vodo. Prideni mu na maslu pražene čebule, strok česna, ščepec kumine, vršiček timijana, lovorjev list in zelenega peteršilja. Ko je krompir na pol kuhan, mu prideni iz masti in moke narejeno prežganje. Juho malo popopraj in ji prideni dva pretlačena paradižnika. Če pa nimaš paradižnikov, prideni juhi žlico kisle smetane.

Moda

Plašč z raglan rokavi za veter in deževno vreme lahko sešijete iz balonske svile, iz gabardena ali pa kakega drugega impregniranega platna.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

O nizkem krvnem pritisku

Nizek krvni pritisk (105 pri moškem, 100 pri ženski ali manj) najdemo začasno pri vročinskih in pri nalezljivih boleznih, dalje stalno pri tuberkulozi, pri spremembah v ščitni žlezi kakor tudi pri oslabelosti. Akutno nastopi znižanje krvnega pritiska pri močnih izgubah krvi, pri nenadni oslabelosti krvnega obtoka, tako pri akutni oslabelosti srca kakor tudi pri ohromitvah ožilja, na primer pri davici, posebno pa pri raznih vrstah šoka.

Železnokapelski **Carinthia**
Lithion vrelci

Podobno kot je znano povečanje krvnega pritiska iz neznanega vzroka, poznamo tudi znižanje krvnega pritiska iz neznanega vzroka. Ljudje, ki imajo nizek krvni pritisk, so navadno visoki, suhi, ohlapnih mišic, brez podkožne maščobe in izgledajo, kot da so predčasno ostareli. Tožijo o abnormalni duševni, posebno pa telesni utrujenosti, o bitju srca pri najmanjšem trudu, glavobolu v zaglavju, vrtoglavosti in onesveščanju. Imajo mrzle roke in noge, potijo se, imajo driske, včasih pa so zaprti. Verjetno imajo pri vsem tem precejšnjo vlogo žleze z notranjo sekrecijo (taka žleza je na primer ščitna žleza).

Zdravljenje takega stanja: bolniku moramo dajati sredstva za okrepitev (arsen, strihnin, fosfor itd.), nadalje sredstva, ki vsebujejo izvlečke žlez z notranjo sekrecijo, na primer ščitne žleze, hipofize itd. Dobiti mora krepko hrano, ki ima dovolj kalorij.

Naprodaj pri:
RUDOLF SIMONITSCH
Waagplatz 2 **Borovlje — Ferlach** Tel. 389
in pri vseh ostalih trgovcih

tem ne, kar jo je mučilo tistega večera, ko jo je prvič objel: kako bosta napravila? Življenje z Mundom se ji je pristudilo.

»Milan, ne vzdržim več!« je zašepetala, ko sta priplesala v kot k radiu, kjer ju ni mogel nihče slišati.

Slapar je žarel. Nocoj je bil njegov večer. Srce mu je bilo polno velikega, čeprav nejasnega navdušenja. Objel bi ves svet, pel bi, da bi onemelo stvarstvo pred njegovo pesmijo, in pil bi Mundovo presladko vino.

»Mara, vse se bova še dogovorila,« ji je odgovoril burno. »Za vse bova imela še dovolj časa, nocoj plešiva, pojva in pijva! Vse drugo bo prišlo kakor samo od sebe!«

»Že, toda meni je mučno živeti z njim . . .«

»Kaj Munda, pusti ga, samo midva sva na svetu, zaradi naju je ta veselica, je ta godba, je ta prelepi svet, je vse, kar vidiš okoli sebe.«

Izliv njegovih čustev je zajezilo divje kričanje iz jedilnice.

Mara je potegnila Slaparja k vratom. Tudi ostali so prenehali s plesom in se zgrnili na pragu.

V jedilnici so za mizo sedeli zvečine že pijani moški, le Dobnik se je z Vero pogovarjal ob oknu, a tam na drugi strani je stal in govoril visoki Alfred Wagner. Bil je ves spremenjen, njegov suhi obraz je bil še bolj trd in neizprosen, kratki brki so mu ostro štrleli izpod nosa. Zrl je nepremično predse in kričal v nemščini: »Gospoda, na severu se ustvarja velika država, naš veliki tretji rajh, vodi ga največji sin nemškega naroda, Adolf Hitler. Naš vodja bo kmalu odprl nemškemu narodu meje na zapad, sever, vzhod in tudi na jug. Gospoda, tedaj bo padla tudi meja nad Mariborom, združili se bomo z velikim tretjim rajhom. Gospoda, ta čas ni več daleč. Kdor hoče živeti, naj odpre oči! Zdaj je še čas, kmalu bo prepozno.« Nemec je kričal vse silneje, pene so mu prihajale na usta, ves je posinel. Stegnil je desnico v hitlerjevski pozdrav in zatulil. »Komm, mein Führer, ich bin bereit! Heil Hitler!«

Še nekaj trenutkov je stal kot iz kamna, nato se je zgrudil, grgrajoč nerazumljive besede.

V grobni tišini je skočila k njemu njegova snaha in mu razburjena začela odpenjati srajco.

»Preveč je pil,« je dejala, ko je Wagner spet prišel k sebi. »Že nekajkrat ga je vrglo.« Ozrla se je zbegana po navzočih, ki še vedno niso mogli priti do besede, in nadaljevala. »Ob takih prilikah ne ve, kaj govori. Oprostite mu! Vater, hörst du, Vater,« se je spet nagnila nadenj.

Wagnerja so odvedli v zgornjo sobo v posteljo, Munda se je trudil, da bi spravil goste spet v dobro voljo, toda prejšnje razgibanosti ni bilo več. Nekatere je bilo groza Wagnerjeve napovedi, drugim je bilo nerodno, ker je Wagner povedal več, kot bi smel. Nekaj se jih je takoj poslovilo, med temi sta bila Dobnik in Vera, ostali so polagoma spet sedli, segli po vinu in skušali v njem pozabiti na neprijetni dogodek.

Belec, eleganten agronom, ki je že prej nekajkrat uščipnil Naniko, ko je prišla do njega, se je izgubil v kuhinjo. Kuharica, ki je bila že od ranega jutra na nogah, je zadremala pri štedilniku, Nanika pa je pomivala posodo in pospravljala. Belec ji je prinesel iz sobe najboljšega vina. »Pij, Nanika! Nocoj ga imaš, kolikor hočeš, nocoj se ti odpira življenje na stežaj. Bog te živi, dekle!«

Nanika je plašno dvignila kozarec in samo s koncem očesa pogledala mladega gospoda v lepo skrojeni obleki; bil je za dva Lojza in govoril je, kakor ji še nihče ni govoril. Sprva je kljub njegovim besedam mislila samo na Lojza in ji je večkrat prišlo na misel, kako lepo bi bilo, ko bi bila z Lojzom tako sama in bi imela pred seboj poln krožnik mesa in potic in tako dobrega vina, polagoma pa je Lojz izginjal iz njenega spomina in videla je ob sebi samo še tujega, na moč prijaznega gospoda. Kmalu se ni teč branila njegove roke, ki jo je oklepala okoli pasa, tudi vino ji je dišalo bolj in bolj.

»Na zdravje, Nanika, pij in bodi vesela! Haložanke, tako pravijo, so vesele in ognjevite!« Belčeva roka ji je že segla v prsi. Nanika jo je sprva skušala potegniti v stran, a bila je že preslabotna. »Nič se me ne boj! Pijva in bodiva vesela! Zunaj je lepa noč, a tu je še prijetneje! Naj te pogledam, kakšna si! Oči imaš kakor morje, človek bi se skopal v njih. In lice tako mlado! Pa ustnice? Čakaj, zakaj bi se bala! Ná, zvrni kozarec, saj si Haloz!«

Naniki je postalo nenavadno lepo z gospodom, ki jo je napajal s sladkim vinom, omamljal z besedami, stiskal k sebi in poljubljal.

Zunaj je bila svetla noč. Nagajivi mesec se je sprehajal po prostranem nebu in sijal na griče in v globoke kotanje, kjer so ležale temne sence. Ženske, ki so čez dan nosile težke brente, in škropilci so že trdno spali. A v sanjah so včasih zaječali, kajti kosti so jih še vedno bolele in koža jih je pekla, le iz Mundove hiše se je razlegalo hrupno govorjenje in vreščeče petje. Šele ko so zvezde začele ugašati, je na Vinski vrh legel pokoj.

S prvo zoro so zaspali poslednji gostje.

Tedaj so se s truščem odprla vežna vrata Mundove zidanice in po Vinskem vrhu se je razlegel Nanikin jok. Ostro in boleče se je zarezal v prihajajoče nedeljsko jutro.

(Nadaljevanje sledi)

Obvestila NAPREDNIH GOSPODARJEV
UREJUJE SEKRETARIAT SLOVENSKE KMEČKE ZVEZE

Pismo kmečki mladini

Poskusi, ki so vredni preudarka

Na mlekarski šoli štajerske kmetijske zbornice so poskusno pitali dvoje telet, eno izrecno s polnim mlekom, drugo pa predvsem s posnetim mlekom z dodatkom „Vita-Auxon“.

Prvo tele je nastopilo poskusno pitanje z 71 kg teže in je poskus trajal 36 dni. Tele je šo v zakolj s 118 kg teže, kar pomeni dnevni prirastek 1.3 kg. V tem času je tele dobilo 462 l mleka ali 12.8 l povprečno na dan. Po prodaji teleta je gospodarski račun pokazal naslednji rezultat:

začetna teža	*71 kg a 12.20*	= *S*	866.20
končna teža	*118 kg a 11.60*	= *S*	1.357.—
prirastek		*S*	490.80
manj 462 l mleka	*a 1.70*	= *S*	785.40
z g u b a		*S*	294.60

Drugo tele je nastopilo poskusno pitanje s 55 kg teže in je poskusna doba trajala 42 dni. Dnevni prirastek je znašal 0,92 kg, tako da je šlo tele s 94 kg v zakolj. V tem času je tele dobilo 50 l polnega mleka, 450 l posnetega mleka in ca. 56 dkg „Vita- Auxon“. Gospodarski račun je v tem primeru pokazal naslednji rezultat:

začetna teža	*55 kg a 12.—*	= *S*	660.—
končna teža	*94 kg a 11.50*	= *S*	1.081.—
prirastek		*S*	421.—
manj 50 l polnega mleka	*a 1.70*	= *S*	85.—
450 l posnet. mleka	*a 0,43*	= *S*	193.50
56 dkg „Vita-Auxon“		*S*	56.—
d o b i č e k		*S*	**86.50**

Škoda je, da v poskusno krmljenje oz. pitanje ni bilo vključeno še tele, ki bi ga pitali kakor drugo tele, vendar brez dodatka „Vita-Auxon“. Nemški poskusi so namreč pokazali, da so s povprečno 2.3 l polnega mleka in 13,9 l posnetega mleka dosegli dnevni prirastek 1 kg in sicer pri teletih s povprečno začetno težo 39.7 kg v povprečno 70.4 pitovnih dneh.

Slovenska kmečka zveza sporoča:

Nasproti navodilu, ki smo ga poverjenikom za javno zbirko prispevkov za kmetijsko šolo Podravlje dali v naši okrožnici štev. 9/54 dne 5. avgusta 1954, prosimo vse občinske odbore Slovenske kmečke zveze in vse krajevne poverjenike za javno zbirko prostovoljnih prispevkov, da zbiralne pole z zbranim denarjem vred takoj pošljejo na naš naslov Celovec, Wulfengasse 15. Koroška deželna vlada namreč naši prošnji za nadaljevanje javne zbirke v mesecu septembru ni ugodila.

Denar in zbiralne pole nam pošljite najpozneje do 4. septembra 1954.

Istočasno sporočamo, da Slovenska kmečka zveza zbirko nadaljuje. Vabimo vse koroške Slovence, ki za časa javne zbirke še niso vpisali svojega prispevka, da se odzovejo našim pozivom v Slovenskem vestniku in da pošljejo svoje prispevke ali direktno na naš naslov Celovec, Wulfengasse 15, ali pa jih oddajo našim krajevnim funkcionarjem, da jih oni vodijo na naš naslov.

Gradbena dela v Podravljah so v polnem teku in bo šola pravočasno pričela s poukom.

Tržni razvoj in jesenski izgledi prodaje goveje živine

Zadnje mesečno poročilo instituta za raziskovanje gospodarstva pravi, da je v zadnjih mesecih cena klavne živine močno narasla. Vzrok temu je bila nizka ponudba klavnih živali. Nasproti juliju 1953 je letos julija padla ponudba pri goveji živini za 8%, pri teletih za 21% in pri prašičih za 27%. Trg in konzumenti so bili zaradi tega zelo vznemirjeni. Da bi razvoj na trgu spet umirili, so uvozili v juliju 597 goved in 6.400 prašičev. Do konca avgusta pa je predviden nadaljni uvoz 10.000—12.000 prašičev in 2.000 telet. V prvi polovici meseca so iz Jugoslavije in Irske uvozili tudi še 180 goved. Najbolj primanjkuje v letošnjem poletju telet.

Vzrok takega razvoja je iskati predvsem v treh faktorjih:

1. Zaradi izredno slabega pridelka domače krme v letu 1952 in istočasne podražitve tržnih krmil so kmetje število živine znatno znižali. Te redukcije potrjuje dejstvo, da so 3. decembra lanskega leta našteli za 1,2% goved in za 2,1% prašičev manj kot istega dne leta 1952. Letošnji dobri pridelki krme pa končno dovoljujejo, da pridejo kmetje s prirejo spet na staro število živine.
2. Letošnje poplave na Zgornjem in Nižjem Avstrijskem so pobrale okoli 5.000 komadov goved. Z ozirom na to, da je treba to izgubo nadomestiti, je s tem odtegnjeno zakolju ca. 10.000 goved.
3. Turizem je v prvem polletju 1954 močno narastel, posebno pa je naraščal — kakor smo sami videli — v mesecih julij in avgust. V prvem polletju je bilo za inozemce oddanih 625.500 prenočišč več kot v istem času leta 1953, kar pomeni porast za 24,2%. Naraščanje turizma pa jasno veča tudi konzum mesa.

Da sta manjša ponudba klavne živine in večje povpraševanje za mesom očitno vplivali tudi na ceno klavne živine, kaže naslednja primerjava povprečnih mesečnih cen na dunajskem trgu. Klavne živali so dosegale naslednjo ceno:

		1953	1954
januar	biki, voli	8.10—9.00	7.75—8.45
	krave	6.90—7.75	7.25—7.35
februar	biki, voli	8.50—8.80	7.85—8.55
	krave	7.45	7.00—7.55
marec	biki, voli	8.20—8.55	8.15—8.65
	krave	7.05—7.35	7.35
april	biki, voli	7.55—8.25	8.50—9.00
	krave	6.05—6.60	7.65—7.70
maj	biki, voli	7.50—7.95	8.70—9.75
	krave	6.05—6.75	7.47—8.47
junij	biki, voli	7.50—7.75	9.25—10.65
	krave	6.05—6.50	8.45—8.80
julij	biki, voli	7.75—7.85	9.80—10.75
	krave	6.35	8.70—8.80

Primerjava kaže, da so lani cene padale, dočim so letos naraščale. Vprašanje je seveda, kako dolgo bo ta konjunktura še držala. Troje je jasno: V septembru, ko je navadno konec glavne sezone turizma, bo padel tudi konzum mesa. Istočasno bo prišla s planin tudi napol opitana živina, ki bo po nekaj tednih pitanja šla na trg. Z ozirom na to, da so kmetje v zadnjih mesecih vzeli več telet kot običajno v rejo, izgleda, da bo s tem število goveje živine izenačeno s številom leta 1952.

Po teh treh momentih lahko sklepamo, da bo najpozneje z mesecem oktobrom cena živine rahlo padla, da pa bo boljša od cene v preteklem letu. Mi ne smemo namreč pozabiti, da bo pomanjkanje klavnih prašičev trajalo še nekaj mesecev in da bo zaradi tega za govejim mesom še vedno močno povpraševanje.

Blaž Singer

Že sedaj mislimo na setev ozimin

Letos naših ozimin res ne moremo pohvaliti. Vsled stalnih padavin so žita polegla in se oploditev ni mogla pravilno izvršiti. To je zelo slabo vplivalo na pridelek rži, ki je tujeprašna rastlina. Drugačno sliko smo lahko ugotovili pri pšenici. Čeprav je bilo za časa cvetenja pšenice ravno toliko dežja, njej to kot samoprašni rastlini ni toliko škodilo kot rži. Zato smo s pšenico v letošnjem letu znatno boljše odrezali.

Rž je v mnogih primerih polegla že pred cvetenjem. Vsled tega so ostali klasi prazni ali pa močno prestreljeni. Posledica tega je bil nizek donos in slabo drobno zrnje.

Poleganju je bilo v veliki meri krivo enostransko gnojenje z umetnimi gnojili in uporaba hlevskega gnoja. Če je žito pognojeno s hlevskim gnojem je nevarnost polege velika, kar se je v letošnjem letu tudi zgodilo.

Da bi bili uspehi z oziminami v prihodnjem letu boljši, upoštevajmo predvsem tole:

Korenine rži rastejo do mlečne zrelosti in imajo visoko črpalno moč. Glede zemlje rž ni preveč zahtevna, saj jo lahko sejemo tudi v lahke peščene zemlje. Dobro uspeva tudi na zemljišču, kateremu primanjkuje apna. Pri nas je navada, da sejejo rž za pšenico. Rž sicer prenaša kot predhodnico tudi žito, za boljši uspeh in zaradi pravilnega kolobarjenja pa bi jo morali posejati za okopavinami, v prvi vrsti za ranim krompirjem.

Pšenica je bolj zahtevna rastlina. Črpalna moč korenin je slaba. Pšenica ljubi srednje težko, dobro obdelano zemljo. Na kisli zemlji slabo uspeva, ljubi pa apneno zemljo. Najbolje nam bo uspela, če jo posejemo v deteljišče, ali pa za okopavinami. Nikakor pa je ne sejmo za žitom.

Žito rabi največ hranilnih snovi v času razrasta, kolenčanja in cvetenja. Zato moramo tudi temu primerno gnojiti. Po hlevskem gnoju žito rado poleže, zato ga nikakor ne priporočamo. V jeseni bomo dali samo umetna gnojila v obliki tomaževe žlindre in kalijeve soli. Nitroamonkala se bomo poslužili kot naglavnega gnojila spomladi, ko bo sneg odlezel, potem ko prične žito kolenčati in tretjič ko prične cveteti.

Ker so zemljišča različna po sestavu in rodovitnosti, ni mogoče dajati tozadevnih receptov. Okvirna mera za jesensko gnojenje bo po naših krajih (na hektar) naslednja:

	tomaž. žlindre	kal. soli
ozim. pšenica	450—500 kg	150—250 kg
ozim. rž	350—400 kg	150—200 kg

Gnojenje s kalijevo soljo je odvisno od tega, koliko in kdaj smo gnojili s hlevskim gnojem. Če smo predhodnici močno gnojili s hlevskim gnojem, bo brez dvoma v zemlji še dosti kalija in bomo količino lahko reducirali.

Zemljo za ozimine je treba dobro pripraviti. Predvsem za rž je zadnji čas, da njivo preorjemo. Zemljo moramo preorati vsaj do tedna pred setvijo, da se zemlja dobro sesede. Orali bomo srednje globoko, to je 18—20 cm. Na surovo brazdo bomo dali umetna gnojila in jih takoj zabranali.

O setvi in sortah ozimin pa bomo spregovorili v prihodnji številki

F. Hobel

Od septembra naprej bo čas za pripust svinj

Iz članka »Kakšne izglede obeta prašičereja« smo lahko povzeli, da bo prav, če bomo plemenske svinje pričeli pripuščati tako, da bodo imele pujske v januarju in februarju, pa tudi še v marcu. Take pujske bo mogoče z ječmenom, deteljo in posnetim mlekom opitati do julija in avgusta na 90—100 kg teže, ko jih bomo v času glavnega tujskega prometa lahko in ugodno spravili v denar.

Poleg tega pa je v zadnjih zimskih in prvih vigrednih mesecih povpraševanje za mladimi pujski s strani malih kmetov, ki jih sami ne vzrejajo, in med delavskimi družinami zelo veliko. V tem času jih običajno nakupujejo za zimski zakolj.

Pa še tega v naši prašičereji ne smemo pozabiti: V poletnih mesecih od maja do septembra vedno pade ponudba klavne goveje živine, ker je v tem času goveja živina na planinah. Ta padec ponudbe tudi poveča povpraševanje za klavnimi prašiči.

Regulacija pripuščanja plemenskih svinj in razporeditev razpoložljive pitovne krme bodita z ozirom na to taki, da bo šlo v poletnem času več klavnih prašičev k mesarju kakor pa pozimi debelo pitanih »špeharjev«. Zadnje tudi zaradi tega, ker stoji trg že mesece sem v znamenju, da prašiči »špeharji« v ceni vedno slabše odrežejo, kakor pa klavni mesni prašiči.

Miha pod goro

Obratni stroški malega Steyr-traktorja

Po računih, ki jih navaja ing. Pommer v odgovoru na tozadevno vprašanje v zadnji številki »Der fortschrittliche Landwirt«, znašajo obratni stroški za mali Steyr-traktor (tip 80) S 17.30 na uro dela. Pri tem mezda vozača ni vračunana, pač pa sta vračunana deleža za amortizacijo in za popravila. Za priklopno orodje znašajo obratni stroški na uro: dvobrazdni plug S 4,—, kosilna naprava S 5,50, enoosni priklopni voz S 3,50 in dvoosni priklopni voz S 4,50.

To bi bilo pri nas prav

Pod pritiskom stalnih pritožb zaradi neznosne škode, ki jo je napravila divjačina štajerskim kmetom, je štajerski deželni zbor spremenil deželni zakon o lovu. Pravica streljanja divjačine s strani lastnikov lova je z novim zakonom spremenjena v d o l ž n o s t s t r e l j a n j a tade divjačine, katere število ogroža kmetovalce v njihovi produkciji. Na ta način naj bi se število divjačine in tudi škoda, ki jo povzroča, zmanjšali.

Mravlje prihajajo v shrambe

Te nadlege se bomo obranili, če bomo pod okni shrambe ali sobe v širini kakih 10 cm potegnili s kredo goste črte. Predpogoj je, da nanesemo na tem pasu krede na debelo. Razumljivo je tudi da moramo po vsakem dežju ali močnem vetru pas obnoviti.

Na kredinem finem prahu mravlje namreč ne pridejo naprej.

PRAVNE ZADEVE
V PRIMERIH

Nekaj za naše hišne pomočnice v mestu

III

Zadnjič smo omenili pravico na plačo, tudi če je pomočnica vsled nezakrivljene bolezni ali nesreče zadržana opravljati službo. Če pa je bila med tem iz upravičenih razlogov odpuščena iz službe, seveda plača od tega časa odpade. Če bi pomočnica **za slučaj bolezni ne bila zavarovana**, ima na vsak način **pravico na zdravniško oskrbo in na zdravila**, toda mogoče tudi v bolnici.

Pripeti se, da se službodajalci preselijo v popolnoma drugi kraj. Če pomočnica noče iti z njimi, se je ne more siliti. Pač pa mora razen plače za odpovedno dobo, dokler pač službeno razmerje še ni razrešeno, dobiti tudi primerno odškodnino za prehrano in stanovanje v dosedanjem obsegu.

Podlaga vsake dobre službene pogodbe je **jasen dogovor glede službenih dolžnosti in pravic.** To velja tudi za razmerje med službodajalci in hišnimi pomočnicami. Ravno v tem oziru pa grešita večkrat obe stranki. Pomočnica, ki v mestu še ni služila ali pa le kratek čas in mogoče pri kaki rodbini, kjer niso bili posebno natančni, si misli, če tudi marsikaj ne znam, se bom že navadila, saj »niti kuha, niti pospravljanje ali pomivanje ni nobena umetnost«.

Če potem gospodinja vpraša: »Ali znate vsaj navadnejše stvari prav kuhati ali peči?« — bo skoraj vsaka pritrdila, da zna, četudi je doma samo mati opravljala kuho — po svojem načinu seveda — in se tudi pospravljanje sob navadno ne vrši tako kakor v mestu. Gospodinji pa se mogoče dekle dopade in jo ne izprašuje bolj natančno, kaj in kje je že delala marveč se zadovolji z obljubo dekleta, da »navadne stvari že zna«, da se bo pa drugo hitro naučila. In vendar stvar ni tako navadna, kar bi morale vedeti predvsem gospodinje same. Menda po mnenju začetnice ni težko dati kako meso v vodo, »saj se potem na ognju samo kuha«, ali pa v malo masti, da se »samo peče«. Lahko je dati sočivje ali špinačo v lonec z vodo »saj se potem samo kuha«! Če se pa potem gospodinja čudi, da dekle niti tega ali onega ne ve in jo hoče takoj priučiti, naleti mogoče na počasi mislečo dekle ali nenavajeno na natančnost in nesporazum je tu ter povzroča nezadovoljnost na obeh straneh. Odpoved službe od ene ali druge strani je posledica, ki nobeni stranki ne prija. Bodite torej tudi dekleta odkritosrčne v tem, kaj res znate in kaj se hočete šele priučiti, kajti od tega je odvisna tudi plača. Če pustite gospodinjo v veri, da več ali celo mnogo več znate, kakor je res ali pa kar se zahteva, bo pozneje, vsaj zaradi plače nastal prepir, ki vam ne bo v korist.

Če se hišni pomočnici zdi, da je služba bolj komplicirana kot dogovorjeno, ima pravico zahtevati, da se ji **njene dolžnosti ravno tako pismeno potrdijo, kakor tudi višina plače** in vse drugo in sta si tako obe stranki na jasnem. Če so pogoji težji, kakor jih določa zakon, niso veljavni, veljavno je to, kar zakon določa.

SLOVENSKI vestnik
GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Stran 8 | Petek, 27. avgust 1954 | Štev. 34 (644)

Neprestana vojna tajnih služb

V zadnjem času se očitno množijo primeri, ki so značilni za neprestano ostro borbo med tajnimi službami, špionažnimi organizacijami in agenti Vzhoda na Zapadu in Zapada na Vzhodu. Po senzacionalnem odskoku predstavnika sovjetske ambasade v Avstraliji Petrova in sovjetskega agenta Hohlova v Nemčiji spomladi t. l. ter izginu vodje ruskih emigrantov Truhnoviča, ki se je baje »prostovoljno« vrnil v Sovjetsko zvezo je dvignila največ prahu tako imenovana afera dr. Johna, šefa nemškega Zveznega urada za zaščito ustave, o kateri smo svojčas poročali. Dr. Johna so medtem žigosali kot izdajalca in mu očitajo špionsko delo že za Hitlerja.

Te dni pa sta spet dva primera — eden proti drugemu — razburila duhove v vrstah zapadnih in vzhodnih tajnih služb ter vlad. Na Japonskem so aretirali nekaj visokih uradnikov zunanjega ministrstva zaradi špionaže v korist Sovjetski zvezi. Izdal jih je nedavno pobegli šef sovjetske tajne službe na Japonskem Jurij Roštvorov, ki je Amerikancem predal važen tajni material. V Zapadni Nemčiji pa je prišlo do drugega »primera dr. John«, kakor imenujejo beg zveznega poslanca krščansko demokratske Adenauerjeve stranke, Karla Franca Schmidt-Wittmacka, v vzhodno cono.

Kakor se je zvedelo je Schmidt-Wittmack, ki so ga sprva hoteli označiti kot popolnoma nepomembno osebo, imel dostop do važnih dokumentov raznih odborov zapadnonemškega »Bundestaga«, zlasti odbora za Evropsko obrambno skupnost, odbora za vsenemška vprašanja in odbora za notranje zadeve in evropsko varnost. Take važne dokumente (važne zlasti v tem času, ko je vprašanje EOS v ospredju zapadnega političnega dogajanja) in seznam zaupnikov Adenauerjeve stranke v Vzhodni Nemčiji je ob svojem pobegu baje vzel s seboj.

Južnokorejsko nezadovoljstvo s stricem iz Amerike

Odločitev Združenih držav Amerike, da bodo postopoma umaknile štiri svoje divizije iz Južne Koreje je vzbudila pri južnokorejskih oblastvenikih neprijetne občutke. Dokler so imeli na svojem ozemlju močno ameriško vojaško silo, so se čutili hrabre in varne ter se celo upali groziti drugim, ko pa postaja jasno, da se bodo morali polagoma postaviti na lastne noge, jim kaj hitro upada pogum in že pričnejo moledovati, da varnost Južne Koreje ne bo zagotovljena, če se bodo ameriške čete umaknile, kakor je to izjavil južnokorejski zunanji minister Pjung Jung Tae.

Obenem s to izjavo je Sing Man Rijev zunanji minister tudi kritiziral Ameriko zaradi nezadostne pomoči pri obnavljanju opustošenih pokrajin Južne Koreje, kjer da ne bo mogoče preprečiti inflacije, kateri da je vzrok neučinkovitost ameriške pomoči. V Washingtonu verjetno ne bodo preveč navdušeni nad takimi glasovi in bo končno tudi Južna Koreja morala uvideti, da »stric iz Amerike« svojih »dobrot« ni namenil le njej, marveč mora zadovoljevati še marsikatere druge.

Pred konferenco o azijski obrambni skupnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

Indonezija, ustvaritev sistema kolektivne varnosti jugovzhodne Azije lahko poveča napetost v Aziji in ker ta sistem ne bi pomenil doprinos svetovnemu miru.

Nedvomno je treba vzroke za odklonilno zadržanje posameznih azijskih držav do nameravanega pakta iskati predvsem v dejstvu, da le-te nočejo soglašati z načrti, ki jih ima pri tem Amerika v zvezi s Formozo, katero bi na vsak način hotela pritegniti v azijsko obrambno skupnost. Kar pa gre po eni strani težko, gre po drugi prav gotovo lažje. Tako mislijo in delajo tudi v Washingtonu, kjer so se načrtom o jugovzhodni Aziji pridružili tudi še podobni načrti glede severovzhodnega dela Daljnega vzhoda. Gre namreč za nameravano ustanovitev obrambnega pakta severovzhodne Azije, ki bi dopolnjeval pakt za jugovzhodno Azijo in bi mu pripadale ZDA, Japonska, Južna Koreja in — kar je končno namen celotne prozorne igre — Formoza, kjer je treba dati nove življenjske sile skrahirani reakcionarni politiki Čangkajškove klike. Da pa ZDA pri tem nima lahkega dela, kaže ponovna pritožba burmanske vlade proti bivanju kuomintanških čet na burmanskem ozemlju. Burma je namreč že v drugič predložila generalnemu tajništvu OZN zahtevo, naj postavi na dnevni red prihodnjega zasedanja glavne skupščine tudi vprašanje delovanja teh čet, ki ga smatra za napadalno dejanje in nacionalistično kitajsko agresijo. To seveda mnogo škoduje sedanjim načrtom Amerike na Daljnem vzhodu, ker v veliki meri postavlja na laž vse njeno govorjenje o napadalnosti nove Kitajske, hkrati pa razkriva, da je Amerika tista, ki dejansko podpira napadalnost v Aziji.

Konferenca na Filipinih pod takimi pogoji verjetno ne bo imela preveč zadovoljivih uspehov, ima pa lahko za posledico, da zaostri odnose med Veliko Britanijo in Ameriko, med katerima so gledanja na vprašanja LR Kitajske in s tem v zvezi tudi Formoze precej različna.

Naravne katastrofe prizadejale Jugoslaviji velikansko škodo

Tekom tega leta je Jugoslavijo doletela cela vrsta naravnih katastrof, ki so prizadejale državi ogromno škodo. Gre tukaj predvsem za poplave ter na drugi strani sušo, vsled česar je jugoslovansko gospodarstvo utrpelo škodo, ki jo strokovne komisije cenijo na več kot 26 milijard dinarjev odnosno 87,323.117 dolarjev. Od cenjene vsote pade na škodo, ki jo je utrpelo kmetijstvo, okoli 60 odstotkov, ostalo pa na industrijo, promet in druge komunalne naprave.

Poostreni boj proti „zločincem ceste"

V nedavnem svojem govoru po radiu, med katerim je podal porazno sliko naraščanja prometnih nesreč, je notranji minister Helmer zahteval in napovedal najstrožje ukrepe proti prekrševalcem prometnih predpisov. Označil je nebrzdano divjanje na cesti kot goli umor. Zato ni več mogoče razlikovati med navadnim zločinom in zločinskim zadržanjem nekaterih vozačev v cestnem prometu pri odmeri kazni.

Za prometne nesreče, povzročene zaradi divjanja, brezmejne lahkomiselnosti in nespoštovanja življenja drugih ali popolne pijanosti, se bodo odslej kaznovali krivci po najstrožjih merilih kakor navadni zločinci in ne glede na to, kdo so. Varnostni organi že imajo tozadevna navodila.

Prav tako bodo odslej časopisi objavljali polna imena »zločincev ceste« in jih tako pred vsem ljudstvom postavili na »sramotni steber«.

Velike priprave za dunajski jubilejni velesejem

V obsežnem formatu pripravlja velesejmska akcijska družba letošnji jubilejni 60. dunajski jesenski velesejem. Zaradi jubilejnega značaja letošnjega dunajskega jesenskega velesejma bo posebno slovesna otvoritvena slavnost in bo dne 12. septembra izvedel ob navzočnosti prominentnih predstavnikov gospodarskega, kulturnega in javnega življenja ter diplomatskih zastopnikov inozemstva akt otvoritve sam zvezni prezident.

Za dunajski jesenski velesejem je izvedena intenzivna propaganda v tu- in inozemstvu. Velesejem ne bo zanimiv edino le po svojih številnih razstavljalcih, ki jih bo okoli 3.000, temveč tudi po številnih poljudnih atrakcijah, prikazanih v posebnih razstavah in prireditvah. Zaradi tega se bo vožnja in to še pri znižanih cenah na Dunaj izplačala, ker velesejem bo nudil vsakomur to, kar bo iskal in ga bo lahko zadovoljilo.

Avstrijsko gospodarstvo bo prikazalo na tem velesejmu na tehniškem sektorju veliko novega in zanimivega. Udeleženih bo 200 razstavljalcev strojne gradnje, 150 razstavljalcev proizvajalnih strojev za prehrano, 120 razstavljalcev svetovno znane avstrijske elektrotehnike in prav toliko podjetij s kmetijskimi stroji ter nad 100 razstavljalcev iz gradbenega področja.

Navedene so le najglavnejše skupine tehniškega velesejma. Avstrija izvaža v inozemstvo na primer okusno in trpežno usnjeno blago, tipične dunajske pletenine, umetniško obrtne izdelke, okraske, zlate in srebrne izdelke. Velesejemske kolekcije so bogate in so tudi kupce, ki so ob minulem pomladanskem velesejmu prišli iz več ko petdesetih dežel, popolnoma zadovoljile.

Bistven del dunajskega jesenskega velesejma bo zavzemala razstava kmetijskega gospodarstva, najnovejši kmetijski stroji, katerih uporabo bodo tudi praktično demonstrirali. Poleg tega bo obsežen prikaz kmetijske proizvodnje ter razstava živine in perutnine.

V okviru razstave bo mednarodni kongres vrtnarjev z obsežno in pestro cvetličarsko in zelenjavno razstavo. Posebnost bo predvajanje prve avstrijske odprave na Himalajo 1954, ki jo bodo razlagali udeleženci ekspedicije. Vsakodnevna triurna modna revija bo prikazala modne izdelke od najpreprostejšega do najbolj zahtevnega modnega proizvoda.

Na velesejmu bo zastopanih 13.000 inozemskih tvrdk, med temi iz Zahodne Nemčije, Italije, Amerike, Švice, Anglije in iz 18 držav s kolektivnimi razstavami. V hali, kjer bo razstava tehnike v gospodinjstvu, bo tudi kolektivna razstava Jugoslavije.

Letošnji dunajski jubilejni jesenski velesejem obeta, da bo po svojih intenzivnih pripravah presegel vsa pričakovanja.

60. DUNAJSKI MEDNARODNI VELESEJEM

12. do 19. septembra 1954

Moda, luksus, gospodinjstvo, vsakdanje potrebščine — tehnika, stroji, orodje, priprave — kmetijsko- in gozdno gospodarska vzorčna razstava, prikaz živine — prehrana in poživila — poskušnja vin — razstava »tehnika v gospodinjstvu«.

Posebna razstava „prva avstrijska vožnja na Himalajo" — razstava cvetlic

Oficielna udeležba iz inozemstva

Znižana vožnja na železnicah in avtobusih za 25%. — Velesejmske izkaznice pri deželnih zbornicah za obrtno gospodarstvo, pri deželnih in okrajnih kmetijskih zbornicah ter prodajalnah, ki imajo izvesek.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.05 Glasbeni jutranji pozdrav — 8.30 Pozdrav zate — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert.

Poročila dnevno: 5.49, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00 00.00.

Sobota, 28. avgust:

8.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 11.00 Za dobro voljo — 14.30 Pozdrav zate — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 20.00 Sestanek v Salzburgu.

Nedelja, 29. avgust:

7.05 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 10.00 Maša — 11.30 Promenadni koncert — 14.45 Pozdrav zate — 17.00 Glasba — 19.00 Šport — 20.00 Šlagerji.

Ponedeljek, 30. avgust:

11.00 Za dobro voljo — 14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Luč in zrak in sonce — 17.10 Veselje zaradi glasbe — 20.00 Salzburške slavnostne igre 1954.

Torek, 31. avgust:

11.00 Za dobro voljo — 14.30 Slovenska oddaja — 17.30 Zabavni koncert — 18.30 Slovenska oddaja — 20.00 Melodije Wernerja Heymanna — 20.15 Salzburške slavnostne igre 1954.

Sreda, 1. september:

11.00 Za dobro voljo — 15.00 Otroška ura — 15.30 Luč in zrak in sonce — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 20.00 Leteči mikrofon — 21.05 Orkestralna dela francoskih komponistov.

Četrtek, 2. september:

11.00 Za dobro voljo — 14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Narodne pesmi in glasba iz Štajerske — 18.30 Slovenska oddaja — 18.50 Kmečka oddaja — 20.00 Leteči mikrofon — 20.35 Operni koncert.

Petek, 3. september:

11.00 Za dobro voljo — 14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Luč in zrak in sonce — 17.25 Za naše otroke — 20.00 Leteči mikrofon — 20.05 Radijski oder — 21.10 Salzburške slavnostne igre 1954.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 6.30 Radijski koledar in prireditve dneva — 7.00 Pregled tiska — 7.30 Za gospodinje — 8.30 Za pionirje — 12.20 Za naše kmetovalce — 13.15 Zabavna glasba — 15.30 Želeli ste — poslušajte (razen ob sredah) — 16.00 Utrinki iz literature — 16.15 Promenadni koncert — 17.10 V plesnem ritmu — 19.00 Zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 23.00 do 24.00 na valu 327,1 m Oddaja za tujino.

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 28. avgust:

8.10 Otroške pesmi — 8.30 Za pionirje — 12.00 Pohorski fantje pojo in igrajo — 14.30 Turistična oddaja — 18.00 Okno v svet — 18.10 Slovenske narodne pesmi — 20.00 Operetna glasba — 20.30 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 29. avgust:

8.15 Domače pesmi — 9.00 Otroška predstava — 9.40 Lepe melodije — 13.30 Želeli ste — poslušajte — 15.45 Po naši lepi deželi — 16.30 „Neznani talenti" — 18.00 Radijska igra — 20.00 Igrajo veliki zabavni orkestri — 20.30 Športna poročila — 20.40 Večerni operni koncert.

Ponedeljek, 30. avgust:

12.00 Poskočne napeve izvajajo „Štirje fantje" in „Avsenikov trio" — 14.30 Novi filmi — 18.00 Nasveti za dom — 20.00 III. prenos iz festivala v Salzburgu.

Torek, 31. avgust:

12.00 20 minut z veselimi godci — 14.30 Iz znanosti in tehnike — 14.40 Poje ženski zbor „Svobode" — 18.00 Športni tednik — 20.00 Spored slovenske zborovske in solistične glasbe.

Sreda, 1. september:

12.00 Slovenske narodne in umetne pesmi — 14.30 Turistična oddaja — 18.00 Modni kotiček — 18.10 V pesmi in plesu po naši deželi . . . — 20.00 Lahka in operetna glasba — 20.30 Radijska igra.

Četrtek, 2. september:

12.00 Igra godba na pihala — 14.30 Kulturni pregled 14.40 Narodne in umetne pesmi — 18.00 Zdravstveni nasveti — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 3. september:

12.00 Dela slovenskih skladateljev izvajata komorni zbor in orkester Radia Ljubljana — 14.40 Slovenske narodne pesmi — 18.00 Iz bojev naših narodov — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 Domače pesmi za ples in razvedrilo — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.